

Høringsnotat

Lovavdelingen

Dato: 9. juli 2025

Saksnr: 25/4209

Høringsfrist: 10. oktober 2025

Forslag til ny samleforskrift til oreigningslova

Innhold

1	Innledning og bakgrunn	3
2	Delegeringene etter oreigningslova § 5	5
2.1	Innledning.....	5
2.2	Myndighet som ikke er delegert.....	7
2.3	Myndighet som er delegert med hjemmel i oreigningslova § 5.....	8
2.3.1	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 1.....	8
2.3.2	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 2.....	8
2.3.3	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 3.....	8
2.3.4	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 4.....	8
2.3.5	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 5.....	8
2.3.6	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 7.....	9
2.3.7	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 9.....	9
2.3.8	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 10.....	10
2.3.9	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 11.....	10
2.3.10	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 12	10
2.3.11	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 13	10
2.3.12	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 15	10
2.3.13	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 17	10
2.3.14	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 18	11
2.3.15	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 19	11
2.3.16	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 20	12
2.3.17	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 21	13
2.3.18	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 23	13
2.3.19	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 25	13

2.3.20	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 27	14
2.3.21	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 28	14
2.3.22	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 29	14
2.3.23	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 30	14
2.3.24	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 31	15
2.3.25	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 32	15
2.3.26	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 33	15
2.3.27	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 34	15
2.3.28	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 35	15
2.3.29	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 36	16
2.3.30	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 37	16
2.3.31	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 38	16
2.3.32	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 39	17
2.3.33	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 40	17
2.3.34	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 42	17
2.3.35	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 43	18
2.3.36	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 44	18
2.3.37	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 45	19
2.3.38	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 47	19
2.3.39	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 48	20
2.3.40	Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 50 til nr. 54	20
2.4	Det ansvarlige fagdepartements myndighet der departementenes direkte underordnede organer og statsforvalteren har fått delegert myndighet.....	21
2.5	Myndighet til å avslå søknader om ekspropriasjon	22
2.6	Ikke adgang til videredelegeringer	23
3	Hvem som kan være ekspropriant etter oreigningslova § 3	24
3.1	Innledning.....	24
3.2	Nærmere om hvem som kan være ekspropriant	25
3.2.1	Tiltak der bare stat eller (fylkes)kommune kan være ekspropriant ...	25
3.2.2	Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 5	25
3.2.3	Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 10	25
3.2.4	Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 17	25
3.2.5	Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 18	25
3.2.6	Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 23	25
3.2.7	Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 24	26
3.2.8	Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 27	26
3.2.9	Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 31	26

3.2.10	Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 35	27
3.2.11	Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 40	27
3.2.12	Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 44	27
3.2.13	Tiltak der «enhver» kan være ekspropriant	27
4	Saksbehandlingsregler med hjemmel i oreigningslova § 29	27
4.1	Innledning.....	27
4.2	Nærmere om reglene og departementets forslag	28
4.2.1	Nummer 1 om forsøk på minnelig løsning.....	28
4.2.2	Nummer 2 om forberedende saksforberedelser	29
4.2.3	Nummer 3 om foreleggelse for relevante departementer og begrensninger i statsforvalterens myndighet.....	30
4.2.4	Nummer 4 om saksomkostninger	31
4.2.5	Nummer 5 om forundersøkelser	32
4.2.6	Nummer 6 om underretning til berørte kommuner	34
4.2.7	Nummer 7 om kommunens klageadgang	34
4.2.8	Nummer 8 om fylkeskommunene	34
5	Justering av årlige erstatninger fastsatt med hjemmel i oreigningslova § 23	35
6	Andre delegeringer etter oreigningslova.....	35
6.1	Samtykke til allmannastevning etter oreigningslova § 20	35
6.2	Samtykke til forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25	36
7	Videredelegeringer.....	37
8	Økonomiske og administrative kostander	37
9	Merknader til de enkelte bestemmelsene i ny oreigningsforskrift	38
10	Forslag til samleforskrift til oreigningslova.....	43

1 Innledning og bakgrunn

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i dette høringsnotatet en ny samleforskrift til lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom (oreigningslova), som skal samle gjeldende delegeringer og forskrifter etter oreigningslova i én forskrift.

Forslaget har flere formål. Først og fremst er den nye forskriften ment å gi en oppdatert oversikt over hvem som har eller skal ha myndighet til å vedta eller samtykke til oreigningsinngrep (ekspropriasjon) etter oreigningslova. Det er i dag utfordrende å få oversikt over hvem som har slik myndighet, og i noen tilfeller er det uklart hva som egentlig gjelder. Dette skyldes blant annet at flere organer som har fått delegert slik myndighet, ikke lenger eksisterer, og at myndighet ofte er delegert flere ganger, uten at det samtidig er ryddet opp i tidligere delegeringer. Forslaget går i hovedsak ut på å rydde opp i og å klargjøre gjeldende rett, noe som

vil gjøre fagfeltet lettere tilgjengelig. En slik klargjøring har også en side til borgernes rettssikkerhet og klare ansvarsforhold.

Et annet viktig formål er å legge til rette for en praksis som sørger for at fremtidige endringer i delegeringene løpende innarbeides på en mer systematisk måte. Noen av hjemlene i oreigningslova krever at reglene fastsettes av Kongen i statsråd, det vil si i form av en kongelig resolusjon (kgl.res.). Andre hjemler åpner for å delegere myndigheten. Departementet foreslår å samle alle delegeringer og materielle regler som er gitt etter oreigningslova, i én forskrift og å fastsette en bestemmelse om at myndigheten som delegeres i forskriften, ikke kan delegeres videre. Hvis det blir behov for å endre en delegering ved at myndigheten skal legges til et annet organ enn det som fremgår av forskriften, må forskriften som det nå foreslås å fastsette, endres ved en kongelig resolusjon om en endringsforskrift. Det vil bidra til at regelverket kan forbli strukturert og oversiktlig også i fremtiden.

I tillegg foreslås det å oppheve alle gjeldende delegeringer og videredelegeringer etter oreigningslova. I kombinasjon med forslag om at det ikke skal være adgang til å delegere videre, vil dette sikre at loven og forskriften her til enhver tid gir uttrykk for hvem som har myndighet til å vedta eller samtykke til ekspropriasjon.

I arbeidet med en ny samleforskrift har Justis- og beredskapsdepartement tatt utgangspunkt i de resolusjonene og forskriftene som har vært tilgjengelige på Lovdata. Se forskriftsforslaget § 9 der kunngjorte delegeringer som oppheves, fremgår. I tillegg kan det foreligge delegeringer fra departementene til underordnede organer som ikke har vært kunngjort, fordi det ikke gjelder noe krav om å kunngjøre dem. Det kan derfor være ytterligere delegeringer som Justis- og beredskapsdepartement ikke har hatt oversikt over, og som det heller ikke er meldt inn at må innarbeides i forskriften. Det foreslås derfor helt generelt å oppheve alle tidligere delegeringer. Vi ber om innspill fra høringsinstansene til eventuelle delegeringer som ikke er omtalt her, men som likevel bør videreføres og dermed må inkluderes i forskriftsutkastet.

Justis- og beredskapsdepartementet har vurdert om alle delegeringer og materielle regler etter oreigningslova skal samles i én forskrift, eller om det er grunn til å fastsette ett delegeringsvedtak og én forskrift. Siden den samlede tekstmengden ikke er så stor, foreslås det å samle begge deler i én samleforskrift. Etter departementets syn vil det gjøre det samlede rettsbildet lettest tilgjengelig.

Forslaget er i all hovedsak ment å videreføre gjeldende rett, men det foreslås enkelte materielle endringer. Blant annet er det foreslått å forenkle flere delegeringer slik at det blir tydeligere hvem som har myndighet til hva. Det gjelder både delegeringer mellom departementene og mellom departementene og deres underordnede organer. Noen få delegeringer foreslås opphevet. Det er også foreslått flere språklige endringer og å oppheve regler som ikke lenger har noen funksjon. For en oversikt over hvilke delegeringer og materielle regler som

videreføres i den nye forskriften, og hvor, se merknadene til de enkelte bestemmelsene i den nye forskriften, punkt 9 nedenfor.

Forskriften er utformet på nynorsk. Det er en overordnet føring at forskrifter fortrinnsvis skal utformes i samme målform som hjemmelsloven. Det er derfor foreslått å endre språket i de reglene som i dag er på bokmål. Formuleringene er ikke ment å innebære noen realitetsendringer av gjeldende rett, med mindre noe annet er uttrykt eksplisitt.

2 Delegeringene etter oreigningslova § 5

2.1 Innledning

Oreigningslova § 2 første ledd lister opp virksomheter, innretninger og tiltak som det etter loven kan eksproprieres til fordel for. Myndigheten til å vedta eller samtykke til ekspropriasjon ligger i loven til Kongen. Lovens system er at Kongen treffer vedtak om ekspropriasjon når det er staten selv som er ekspropriant (direkte ekspropriasjon), mens Kongen i andre tilfeller gir samtykke til ekspropriasjon (indirekte ekspropriasjon).

Etter alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper kan Kongen delegere sin myndighet til underordnede organer. Oreigningslova § 5 første ledd begrenser imidlertid Kongens adgang til å delegere myndigheten etter oreigningslova § 2:

«Kongen kan lata eit departement få fullmakt til å gjera vedtak om eller gjeva samtykke til oreigningsinngrep. Når serlege grunnar er for det kan jamvel anna undergjeve sentralt styringsorgan få slik fullmakt. Vidare kan statsforvalteren få fullmakt til å gjeva samtykke til oreigningsinngrep.»

Etter oreigningslova § 5 kan Kongen delegere sin myndighet etter § 2 til et departement eller, når særlige grunner taler for det, til et annet underordnet sentralt styringsorgan.

Den samme distinksjonen mellom adgangen til å treffe vedtak til fordel for staten og til å samtykke til ekspropriasjon i andre tilfeller, gjelder hvis Kongens myndighet er delegert til et departement eller et organ underordnet et departement. Departementet eller det underordnede organet kan altså da *vedta* ekspropriasjon til fordel for staten og *samtykke* til ekspropriasjon der andre enn staten er ekspropriant.

Kongen kan også gi statsforvalteren myndighet til å *samtykke* i eiendomsinngrep, men *ikke* til å gjøre vedtak om inngrep. Følgen er at statsforvalteren *ikke* kan få delegert myndighet til å vedta ekspropriasjon i tilfeller der staten er ekspropriant (direkte ekspropriasjon).

I NUT 1954:1 Lov om ekspropriasjon av fast eiendom, dvs. forarbeidene til oreigningslova, omtaler utvalget forhistorien til formuleringen «etter vedtak av eller samtykke frå» i § 2 slik:

«De gjeldende ekspropriasjonslover bruker gjerne den uttrykksmåte at Kongen treffer bestemmelse om ekspropriasjon når staten skal ekspropriere, mens han gir samtykke eller tillatelse til ekspropriasjon i andre tilfelle. Da også kommuner og private institusjoner og personer i vid utstrekning vil kunne foreta eiendomsinngrep etter den påtenkte felleslov, har utvalget i § 2 benyttet uttrykksmåten «treffe bestemmelse om eller samtykke i at eiendomsinngrep mot erstatning skal finne sted». Slik bestemmelse (slikt samtykke) vil kunne treffes ikke bare til fordel for staten, men til fordel for enhver som driver en slik virksomhet, eller vil foreta tiltak til fremme av slike formål som er tatt med i oppregningen.»

I Karnovs lovkommentar på Juridika.no kommenterer jordskiftedommer Magne Reiten formuleringen i § 2 første ledd slik:

«Lovens ordlyd skiller mellom vedtak og samtykke. I dette ligger det at når det er staten som blir ekspropriant, treffer Kongen vedtak om ekspropriasjon, mens det i andre tilfeller gis samtykke til ekspropriasjon.»

For ordens skyld presiseres det at den som har myndigheten, kan bruke underliggende organer til å forberede grunnlaget for samtykket, men organet som har myndigheten, er selv ansvarlig for at saken er tilstrekkelig utredet og må selv fastsette vedtaket om samtykke.

På de områdene der myndigheten er delegert til statsforvalteren, har også det ansvarlige fagdepartementet full kompetanse som overordnet organ til selv å gi samtykke til eiendomsinngrep. Det samme gjelder der myndigheten er delegert til et direktorat e.l. som er direkte underordnet departementet. Fagdepartementet har i disse tilfellene i tillegg kompetanse til å gjøre *vedtak* om ekspropriasjon der staten er ekspropriant, se nærmere om dette i punkt 2.4.

Der Kongen har delegert myndighet med hjemmel i § 5 første ledd, omfatter dette også myndighet etter oreigningslova §§ 6, 8, 10 første ledd, § 15 tredje ledd, §§ 16, 17, 20 og 25 første ledd, noe som følger uttrykkelig av disse bestemmelsene.

Kongens myndighet etter oreigningslova § 2 er etter § 5 delegert i vid utstrekning. De aller fleste delegeringene er fastsatt i kgl.res. 2. juni 1960 om lovens ikrafttredelse mv., som senere er endret en rekke ganger. Det opprinnelige delegeringsvedtaket fremgår i resolusjonen del II. I Lovdatas base er denne delen omtalt som «forskrift 2. juni 1960 nr. 1 i medhold av oreigningslovens § 5 om rett til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep». I høringsnotatet her omtales den som *kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1*.

I det følgende gis det for sammenhengens skyld først en oversikt over de områdene der det er Kongen som må avgjøre spørsmålet om ekspropriasjon, dvs. der myndigheten *ikke* er delegert, se punkt 2.2. Departementet foreslår i dette punktet at en delegering ikke videreføres. Enkelte tidligere delegeringer har også faller bort eller oppheves fordi de ikke lenger er aktuelle, og det omtales i andre relevante punkter. I punkt 2.3 gis en nærmere oversikt over gjeldende delegeringer etter oreigningslova § 5 jf. § 2 og hva departementet foreslår av eventuelle endringer i denne sammenhengen.

2.2 Myndighet som ikke er delegert

For en del virksomheter, tiltak og innretninger som det kan eksproprieres til fordel for etter oreigningslova § 2, er myndigheten til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep *ikke* delegert. På disse områdene er det Kongen som må vedta eller samtykke til eventuelle eiendomsinngrep. Det ansvarlige fagdepartementet forbereder og fremmer da sakene for Kongen.

Kongens myndighet etter oreigningslova § 2 er i dag ikke delegert for eiendomsinngrep til fordel for følgende virksomheter, tiltak og innretninger:

- «Fengselsstell» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 6
- «Tollstell» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 8
- «Arbeidslæger for vernepliktige sivilarbeidarar» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 14
- «Luftferdsle» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 16
- «Rettsrom» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 22
- «Apotek» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 24
- «Kommunale tiltak» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 26
- «Stasjon som tek imot oljerestar frå farkostar» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 41
- «Kulturminnetiltak» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 46
- «Vern og kultivering av anadrome laksefisk og innlandsfisk, og tiltak for fiske og anna verksemd i samband med dette» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 49
- «Skjøtsel og istandsetjing til naturvernformål» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 55

Det foreslås ingen endringer for disse tilfellene.

Adgangen til å ekspropriere til «Atomverk», oreigningslova § 2 første ledd nr. 44, er delegert til ett departement, og i dag anses det å være Energidepartementet. Det er imidlertid flere departementer som i dag har faglig ansvar for ulike sider av spørsmålet om å ekspropriere til fordel for atomanlegg. «Atomverk» skal forstås vidt, slik at det dekker både atomkraftverk og annen produksjon av energi, men også opprydding etter norsk atomvirksomhet, slikt som lager og deponi for det brukte brenselet og annet atomavfall og behandlingsanlegg for deler av avfallet. Det beror på en sammensatt vurdering å beslutte plasseringen av et atomanlegg, enten det gjelder produksjon av energi eller lager, deponi eller behandlingsanlegg for det brukte brenselet etter atomvirksomhet. Det er derfor enighet mellom de berørte departementene at det ikke nå er tiden for en delegering av myndigheten etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 44 «atomverk». Det vil eventuelt kreve en særskilt utredning på et senere tidspunkt. Det foreslås derfor nå at også denne myndigheten blir liggende til Kongen. Det vil si at gjeldende delegering *ikke* videreføres.

2.3 Myndighet som er delegert med hjemmel i oreigningslova § 5

2.3.1 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 1

Myndigheten til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 1 til fordel for «*Kyrkje og gravplass*» er for «kirkegårder» delegert til det tidligere Kirke- og undervisningsdepartementet ved kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1. Barne- og familiedepartementet fikk overført tro- og livssynsområdet fra Kirke- og undervisningsdepartementet myndighet ble ved kgl.res. 3. mai 2019 nr. 560 overført til Barne- og familiedepartementet, hvor den nå ligger. Kultur- og likestillingsdepartementet har likevel ansvar for krigsgraver, men de to departementene vil i slike saker samarbeide om en ekspropriasjon. Myndigheten til å gjøre eiendomsinngrep til fordel for kirker, er hos Kongen.

Det foreslås at forskriften utformes i samsvar med det. Det foreslås i tillegg å endre ordlyden i delegeringen fra «kirkegårder» til «gravplassar». Gravplass er mer i tråd med oreigningslovas terminologi, er et mer nøytralt uttrykk og brukes i gravferdslova med forskrifter og tilknyttede rammer. Se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav a.

2.3.2 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 2

Det tidligere Kirke- og undervisningsdepartementet har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Universitet og høyskule*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 2. Myndigheten ligger nå til Kunnskapsdepartementet, og delegeringen foreslås videreført dit, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav b.

2.3.3 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 3

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.), inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Skule*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 3. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y.

2.3.4 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 4

Det tidligere Kirke- og undervisningsdepartementet har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Museum*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 4. Myndigheten ligger i dag til Kultur- og likestillingsdepartementet, og delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav c.

2.3.5 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 5

Det tidligere Kultur- og kirkedepartementet har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel

for «Kringkasting» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 5. Myndigheten ligger i dag til Kultur- og likestillingsdepartementet. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav d.

2.3.6 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 7

Samferdselsdepartementet har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Poststell*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 7. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav e.

2.3.7 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 9

Samferdselsdepartementet har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Telefon- og telegrafstell*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 9.

I resolusjonen fra 1960 står det også at Samferdselsdepartementet «kan delegere retten videre til Teledirektoratet og herunder gi regler for Teledirektoratets bruk av myndighet». Myndigheten ble delegert videre til Televerket (nå Telenor AS) ved Samferdselsdepartementets vedtak 23. november 1960, men deretter opphevet ved kgl.res. 20. januar 1995 nr. 102. I sistnevnte resolusjon står det at myndigheten «vil heretter tilligge Samferdselsdepartementet.». Kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 ble imidlertid ikke endret.

Kongen fikk ellers hjemmel i lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon § 12-3 til å ekspropriere eiendoms- eller bruksrett til fast eiendom for å plassere ut elektroniske kommunikasjonsnett og -utstyr. Myndigheten ble ved kgl.res. 4. juli 2003 nr. 880 delegert til Samferdselsdepartementet, som i vedtak 31. mars 2009 nr. 392 videredelegerte myndigheten til Post- og teletilsynet (nå Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)).

Fra 1. januar 2025 gjelder en ny ekomlov, der § 10-1 viderefører ekspropriasjonshjemmelen i tidligere lov. Ved Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets delegeringsvedtak 20. desember 2024 nr. 3413 ble myndigheten delegert til Nkom.

I den grad det i dag skulle være behov for å delegere myndigheten etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 9, vil Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet være rett fagdepartementet. Ekomloven § 10-1 vil imidlertid dekke dagens behov for å ekspropriere til ekom-tiltak, og Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet som ansvarlig fagdepartement slutter seg til at delegeringen etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 9 nå kan oppheves. Skulle delegeringsbehovet mot formodning oppstå senere, kan myndigheten etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 9 delegeres da.

2.3.8 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 10

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.), inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Fyrstell*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 10. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y.

2.3.9 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 11

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.) myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Hamnestell*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 11. Denne delegeringen er ikke konsolidert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, uten at grunnen til det er kartlagt nærmere. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y.

2.3.10 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 12

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.), inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Brannstell*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 12. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y.

2.3.11 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 13

Ved kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 er Justisdepartementet (nå Justis- og beredskapsdepartementet) gitt myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Politistell*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 13. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav f.

2.3.12 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 15

Forsvarsdepartementet har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Militærstell*» til «utviding og drift av eksisterende anlegg» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 15. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav g.

2.3.13 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 17

Jernbanedirektoratet har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 (slik den lyder etter endringene ved kgl.res. 10. februar 2017 nr. 153) myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 17 om «*Jarnveg, sporveg, kabelbane og hengjebane*», for «utviding og drift av igangværende statsjernbaner» og «vedtatte anlegg av nye statsjernbaner». Det er også et ønske om at myndigheten til å ekspropriere til veggfester til kontaktlinjer

for lokale trikker, delegeres til statsforvalteren. Statsforvalteren er klageinstans etter plan- og bygningsloven, og har dermed den nødvendige kunnskapen til å avgjøre slike saker. Ingen nasjonale hensyn tilsier at en slik delegering bør unngås, heller tvert om, at det er ønskelig å kjenne lokale forhold.

Delegeringen til Jernbanedirektoratet foreslås videreført, men med en språklig forenkling, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav h. I tillegg foreslås det å delegere myndigheten til lokal ekspropriasjon til kontaktledninger for trikk til statsforvalteren, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav h.

2.3.14 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 18

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.), inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Bilrutedrift*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 18. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y.

2.3.15 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 19

I kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 står det at myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 19 om «*Varmekraftverk, vindkraftverk, kraftliner, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg*» er delegert slik:

«til Energidepartementet (kgl.res 11 januar 1978 jf kgl.res. 2. juni 1960), delegert videre til NVE (kgl.res. 5. november 1982) og til statsforvalteren for så vidt angår kraftlinje med inntil 22 kV nominell spenning (kgl.res. 5. november 1982)».

Ordlyden avklarer ikke om begrensningen «for så vidt angår kraftlinje med inntil 22 kV nominell spenning» også gjelder for Energidepartementet og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), eller om den bare gjelder statsforvalteren.

I kgl.res. 11. januar 1978 nr. 1 om opprettelsen av Olje- og energidepartementet punkt 4 bokstav c nummer 1 står det følgende:

«Den avgjørelsesmyndighet som er tillagt Kongen i lov av 23. oktober 1959 om oreigning av fast eiendom og som er delegert til Industridepartementet ved kongelige resolusjoner av 2. juni 1960 og 11. juni 1965 for så vidt angår tiltak nevnt i lovens § 2 nr. 19, 20 og 44, delegeres til Olje- og energidepartementet».

I den kongelige resolusjonen 2. juni 1960 som det vises til i sitatet over, fikk det daværende Industridepartementet delegert myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 19. Myndigheten var ikke begrenset. Det tilsier at heller ikke Energidepartementets eller NVEs myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 19 er ment å være begrenset.

Energidepartementet har også fått myndighet til å gjøre vedtak om og samtykke til eiendomsinngrep for varmekraftverksformål og vindkraftverksformål etter kronprinsregentens resolusjon 7. juli 2000 nr. 733.

Det innebærer at både Energidepartementet og NVE er ment å ha myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 nr. 19, og at denne myndigheten gjelder inngrep etter nr. 19 generelt. Også statsforvalteren er gitt myndighet til å samtykke til ekspropriasjonsinngrep etter bestemmelsen, men da begrenset til inngrep som angår kraftlinje med inntil 22 kV nominell spenning.

Slike mindre nettanlegg bygges som regel av det lokale nettselskapet i kraft av en områdekonsesjon etter energiloven § 3-2. Et av standardvilkårene i slike konsesjoner er

«Før arbeidene med nye anlegg eller ombygging settes i verk skal følgende være gjort: Kommunen, statsforvalteren, grunneiere og andre berørte skal være forelagt planene og gitt anledning til å uttale seg. Ved vesentlige innvendinger mot anlegget skal saken forelegges Norges vassdrags- og energidirektoratet (NVE) til avgjørelse. NVE kan godta eller nekte bygging av et planlagt anlegg. Nødvendig grunn eller rettigheter til det planlagte anlegg må være ervervet ved minnelig avtale eller ekspropriasjon.»

Når NVE forelegges og tar stilling til om et anlegg skal bygges, er det også NVE som samtykker til ekspropriasjon, selv om statsforvalteren ellers har hatt den myndigheten. Dette kan skape uklarhet, og Energidepartementet mener derfor delegeringen til statsforvalteren av samtykkemyndigheten som gjelder kraftlinjer med nominell spenning inntil 22 kV, ikke bør videreføres. En slik endring vil både forenkle og klargjøre myndighetsfordelingen.

For at det også skal fremgå tydelig når Energidepartementet og når NVE normalt vil gjøre vedtak om eller samtykke til ekspropriasjon, foreslås det å delegerer myndigheten i forskriftens § 1 første ledd nr. 19 *bare* til NVE. Når myndigheten til å ekspropriere er lagt til et organ direkte underordnet ansvarlig fagdepartementet (Energidepartementet), vil det departementet ha tilsvarende myndighet til å gjøre vedtak om eller samtykke til ekspropriasjon. Det vil i de fleste tilfeller følge av den alminnelige læren om hva som ligger i en delegering, men det vil være informativt og klargjørende i usikre tilfeller at det uttrykkes eksplisitt. For at de regulerte og NVE ikke skal være i tvil om når departementet velger å bruke sin myndighet, presiseres det at departementet skal orientere begge om det, hvis de beslutter å være myndighet i en gitt sak. Se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav i og § 1 andre ledd tredje punktum.

2.3.16 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 20

Energidepartementet har etter kgl.res. januar 1978, inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «Tiltak som tryggjer at kraftverk og kraftliner ikkje vert skadde eller øydelagde i ufredstid» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 20. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav j.

2.3.17 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 21

Både Forsvarsdepartementet og det tidligere Handelsdepartementet har etter henholdsvis kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 og kgl.res. 6. februar 1976 (inkludert i resolusjonen fra 1960) myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Tiltak som tryggjer at lager eller verk for drivemne ikkje vert skadde eller øydelagde i ufredstid*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 21.

Siden Handelsdepartementet ikke eksisterer lenger, kan det være aktuelt å videreføre myndigheten i det departementet som har hatt ansvaret for lov 31. mars 1949 nr. 3 om bygging og sikring av drivstoffanlegg. Loven ble riktignok opphevet 1. januar 2020, men det kan kanskje fortsatt være aktuelt med ekspropriasjon til slike formål. Rett departementet vil i dag være Nærings- og fiskeridepartementet. Det foreslås nå å delegere myndigheten både til Nærings- og fiskeridepartementet og Forsvarsdepartementet, men slik at delegeringen begrenses til tiltak og områder til bruk for aktiviteter under de respektive departementene. Det er viktig å unngå at de to departementene har overlappende myndighet, med den uklarheten som vil kunne følge av det. Se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav k.

2.3.18 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 23

Statens bygge- og eiendomsdirektorat har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Kontorrom for det offentlege*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 23.

I 1993 ble Statens bygge- og eiendomsdirektorat til Statsbygg, og henvisningen oppdateres tilsvarende, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav l.

2.3.19 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 25

Det tidligere Sosialdepartementet har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 25 om inngrep til fordel for «*Sjukehus og annan medisinal eller psykiatrisk heim og liknande*» for «opprettelse av midlertidige sjukehus under epidemier». Helse- og omsorgsdepartementet skal nå ha myndigheten.

Etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (slik den lyder etter endringsresolusjon 27. oktober 2023 nr. 10) fikk statsforvalteren myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 25. Myndigheten gjelder generelt. Etter nevnte resolusjon fremgår det at der myndigheten til å gi samtykke til eiendomsinngrep er delegert til statsforvalteren, har det aktuelle fagdepartementet myndighet til både å treffe vedtak om og gi samtykke til eiendomsinngrep (tilsvarende bestemmelsen i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 andre ledd), se nærmere om dette i punkt 2.4 nedenfor. Det er Helse- og omsorgsdepartementet som er overordnet fagorgan i saker etter nr. 25, og det antas derfor ikke lenger å være behov for en særskilt delegering til Helse- og

omsorgsdepartementet (i tillegg til delegeringen til statsforvalteren). Se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y og andre ledd.

2.3.20 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 27

Det tidligere Landbruksdepartementet har etter kgl.res. 18. mai 1962, inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep for så vidt gjelder «samyrketiltak til jordbruk, skogbruk eller handel» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 27 om «*Samyrketiltak*».

Delegeringen foreslås videreført, men henvisningen oppdateres til Landbruks- og matdepartementet, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav m.

2.3.21 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 28

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.), inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Fiske, fangst av sjødyr, akvakultur og verksemd i samband med slikt, medrekna undervisning, forskning og utvikling*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 28. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y.

2.3.22 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 29

Forskjellige organer har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 (slik den lyder etter endringene ved kgl.res. 6. april 2001 nr. 390) fått delegert myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Velte- og opplagsplass for skogsvyrke, og tiltak for fløting*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 29.

Det tidligere Landbruksdepartementet har myndighet «for så vidt gjelder velte- og opplagsplass til skogsvyrke», mens det forvaltningsorganet som gir konsesjon etter vannressursloven, har myndighet «for så vidt gjelder tiltak for fløting». Hvis tiltaket for fløting kan iverksettes «uten konsesjon eller etter konsesjon fra kommunen», ligger myndigheten hos statsforvalteren. Delegeringen foreslås videreført, men med en oppdatering av henvisningen til Landbruks- og matdepartementet og en presisering av at statsforvalteren bare kan *samtykke* til eiendomsinngrep. Se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav n.

2.3.23 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 30

Det tidligere Landbruksdepartementet har etter kgl.res. 18. mai 1962, inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Utnytting av skogsvyrke*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 30. Delegeringen foreslås videreført, men henvisningen oppdateres til Landbruks- og matdepartementet, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav o.

2.3.24 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 31

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.), inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Bustadbygging eller å få eigar- eller bruksrett til tuft som det står hus på, når huseigaren ikkje eig grunnen*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 31. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y.

2.3.25 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 32

Det tidligere Industridepartementet har etter kgl.res. 12. januar 1962, inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Industritiltak*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 32. Myndigheten ligger i dag til Nærings- og fiskeridepartementet, og henvisningen foreslås oppdatert tilsvarende, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav p.

2.3.26 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 33

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.), inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Hotell, herberge, matstove og liknande*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 33. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y.

2.3.27 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 34

Det tidligere Kirke- og undervisningsdepartementet har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 myndighet til å gjøre vedtak om eller samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Møtehus og annan sams tilstelnad av liknande slag*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 34. Myndigheten ligger nå til Kultur- og likestillingsdepartement. I den grad det kan være aktuelt for Barne- og familiedepartementet med for eksempel «møtehus» til religiøse forsamlinger, er de to departementene innstilt på å samarbeide om en eventuell ekspropriasjon. Delegeringen foreslås videreført og lagt til Kultur- og likestillingsdepartementet, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav q.

2.3.28 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 35

I kgl.res. 8. oktober 1971, inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, står det at tidligere «Forbruker- og administrasjonsdepartementet (Familie- og forbrukerdepartementet)» har myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 35 om «*Barneheim, barnehage, leikeplass og liknande for born*» så langt «det angår barnehage, leikeplass og liknende institusjoner som hører inn under dette departement». I dag ligger ansvaret for barnehager til Kunnskapsdepartementet, og ansvaret for

lekeplasser og lignende for barn til Barne- og familiedepartementet. Delegeringen foreslås videreført, men slik at myndigheten etter nr. 35 fordeles mellom de to departementene i samsvar med ansvarsfordelingen mellom dem, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav r.

2.3.29 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 36

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.) myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Ferieheim, helseheim, kvileheim og liknande*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 36. Delegeringen er ikke konsolidert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, uten at grunnen til det nå er kartlagt nærmere. Delegeringen foreslås uansett videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y.

2.3.30 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 37

Det tidligere Miljøverndepartementet har etter kgl.res. 5. mai 1972, inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Frimark, naturpark og anna markestykke der kven det er kan lauga seg eller halda til i friluft*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 37.

Myndigheten er etter resolusjon 17. mars 1989 nr. 4286 delegert videre til det tidligere Direktoratet for naturforvaltning. Myndigheten ligger i dag hos Miljødirektoratet, se kgl.res. 15. mars 2013 nr. 283. Dette kommer ikke til uttrykk i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, uten at grunnen til det nå er kartlagt. Myndigheten synes uansett fortsatt ment å skulle ligge hos Miljødirektoratet, og det foreslås videreført. For at det skal tydeliggjøres hvem som til vanlig skal bruke myndigheten, foreslås det å stryke Klima- og miljødepartementet fra forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav s. Som det fremgår av utkastets § 1 andre ledd, vil Klima- og miljødepartementet likevel også kunne utøve myndigheten, men må i en konkret sak gi særskilt uttrykk for at de vil bruke myndigheten, slik at direktoratet avstår fra å bruke den, se punkt 2.4.

2.3.31 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 38

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.), inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Idrottsplass*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 38. I resolusjonen fra 1960 står det for øvrig i klammeparentes at også Kirke- og undervisningsdepartementet har den samme myndigheten etter kgl.res. 18. september 1979, og det er i den sammenhengen presisert at resolusjonen fra 1979 «formelt ikke er opphevd», men den sistnevnte kongelige resolusjonen synes ikke mulig å finne. Myndigheten som er lagt til det tidligere Kirke- og undervisningsdepartementet, ligger i dag til Kultur- og likestillingsdepartementet. Det foreslås imidlertid nå å fastsette at bare

statsforvalteren har myndigheten etter denne bestemmelsen og ikke angi Kultur- og likestillingsdepartementet særskilt, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y. Kultur- og likestillingsdepartementet vil som overordnet organ uansett ha myndighet til å samtykke til og fatte vedtak om eiendomsinngrep etter bestemmelsen, se forskriftsutkastet § 1 andre ledd.

2.3.32 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 39

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.), nå inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Skibakke*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 39. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y.

2.3.33 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 40

Justisdepartementet har etter kgl.res. 24. januar 1964 og 19. oktober 1984 nr. 1800, inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Skytebane*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 40 til «skytterlag tilsluttet Det frivillige skyttervesen». I resolusjon 19. oktober 1984 nr. 40 er myndigheten delegert videre til statsforvalteren.

Delegeringen til statsforvalteren foreslås videreført, uten at det er behov for også å nevne Justis- og beredskapsdepartementet særskilt, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y. Justis- og beredskapsdepartementet vil uansett, som overordnet organ, kunne samtykke til og fatte vedtak om eiendomsinngrep etter bestemmelsen, se forskriftsutkastet § 1 andre ledd.

I resolusjonen fra 1984 er det fastsatt at det er Politidirektoratet som er klageinstans for statsforvalterens avgjørelser i slike saker. Også det foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 8.

2.3.34 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 42

Statsforvalteren har etter kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 (om delegasjon til statsforvalteren i oreigningssaker m.m.) fått myndighet til å *samtykke* til eiendomsinngrep til fordel for «*Opplagsplass eller destruksjonsverk for søppel eller anna avfall*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 42. Denne delen av resolusjonen er ikke konsolidert inn i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, uten at grunnen til det nå er kartlagt. Av kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 i dag fremgår det riktignok at myndigheten er delegert til statsforvalteren, men da med henvisning til kgl.res. 8. juli 1983 nr. 1245 (der myndigheten etter nr. 42 ble overført fra det tidligere Sosialdepartementet til Klima- og miljødepartementet) og kgl.res. 19. august 1983 nr. 2150 (der det henvises til at myndigheten ble delegert til statsforvalteren ved Klima- og miljødepartementets rundskriv 19. august 1983). Slik resolusjonen fra 1960 er formulert, er myndigheten ikke begrenset til å gjelde samtykke til eiendomsinngrep. Delegeringen foreslås videreført til statsforvalteren, men slik at

det presiseres at myndigheten bare gjelder å gi samtykke til eiendomsinngrep som er det statsforvalteren etter oreigningslova kan delegeres, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav y.

2.3.35 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 43

Det tidligere Landbruksdepartementet har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Plass til å grava ned, øydeleggja eller sterilisera dyreskrottar, smitteførande ting og liknande*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 43.

Delegeringen foreslås videreført, men henvisningen oppdateres til Landbruks- og matdepartementet, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav t.

2.3.36 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 44

Energidepartementet har etter kgl.res. 11. januar 1978 og 11. juni 1975, inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet «til å gi samtykke til eiendomsinngrep til staten, en kommune eller Institutt for atomenergi» til fordel for «*Atomverk*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 44.

Adgangen til å ekspropriere til «Atomverk» skal forstås vidt, slik at «alle tilstellingar for framstilling, utnytting, handsaming eller lagring av atombrensel eller andre radioaktive emne» omfattes. Det vises til forarbeidene til endringen i oreigningslova i 1965, jf. Ot.prp. nr. 11 (1964-65), og til at atomverk i oreigningslova må anses å omfatte samme type anlegg som er omfattet av atomenergiloven. Det er alminnelig enighet om at hjemmelen derfor må åpne for å kunne ekspropriere også til anlegg som er nødvendige for å rydde opp etter norsk atomvirksomhet, slikt som lager og deponi for det brukte brenselet og annet atomavfall og behandlingsanlegg for deler av avfallet.

Etableringen av ulike atomanlegg reiser i dag flere problemstillinger, blant annet hensynet til folkehelsen, sikkerhetsinteresser, energiforsyningsinteresser og næringsinteresser. Et slikt sammensatt bilde var kanskje ikke like tydelig fremme da oreigningslova ble fastsatt og da gjeldende delegeringer ble vedtatt.

Synspunktene fra departementene som i dag er berørt, viser at ekspropriasjon til «atomverk» vil berøre interesser og hensyn som nå blir ivaretatt av flere statlige organ, og det må tas i betraktning når myndighet i forbindelse med «nr. 44 Atomverk» skal delegeres.

Situasjonen som beskrives og trekkes frem til støtte for at flere departementer står sentralt i forbindelse med ekspropriasjon til atomverk, synes å skille seg fra situasjonen i flere andre saker, der det vil være snakk om at to eller flere departementer har ansvar og interesser i *ulike situasjoner og saker*. Spørsmålet om å ekspropriere til fordel for «atomverk», synes å ville aktualisere de ulike interessene i *samme sak*. Det kan derfor stilles spørsmål om det nå i det hele tatt er hensiktsmessig å delegerer myndigheten etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 44. Statsrådsbehandlingen er nettopp egnet til å koordinere saker der flere

departementers ansvarsområder er sentrale og der det må foretas vanskelige avveininger av motstridende interesser. Det foreslås derfor etter dialog med de berørte departementene å oppheve delegeringen til Energidepartementet uten å erstatte den med en bredere delegering.

Det vil sikre at myndighetsplasseringen ikke skaper uklarheter, og også at alle departementene som har sitt avgrensede fagansvar for hvor et anlegg best plasseres, i betryggende grad blir involvert før et vedtak eller samtykke. Løsningen hindrer selvfølgelig ikke at det senere tas initiativ til å utrede problemstillingen mer samlet og eventuelt finne frem til en annen myndighetsplassering, for eksempel for enkelte typer atomanlegg.

2.3.37 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 45

Energidepartementet har etter kgl.res. 8. mars 1991 nr. 138, inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Undersøking etter og utvinning av petroleum, og bygging og drift av rørleidningar for transport av petroleum og av petroleumsprodukter med anlegg og sikringsfelt som høyrer til slike*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 45.

Etter kgl.res. 21. mars 2003 nr. 348 har Norges vassdrags- og energidirektorat myndighet til å treffe vedtak om eller samtykke i eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 45 så langt det gjelder «etablering av rørledninger for overføring og distribusjon av naturgass samt tilknyttede anlegg, herunder anlegg for forsyning og lagring av naturgass, samt sikringsfelt for slike, som omfattes av virkeområdet til lov av 28. juni 2002 nr. 61 om felles regler for det indre marked for naturgass». Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav u.

2.3.38 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 47

Flere instanser har etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 (slik den lyder etter endringene ved kgl.res. 6. april 2001 nr. 390) myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Vassforsyning og avløp*» etter § 2 første ledd nr. 47.

Det skilles mellom tiltak som omfattes av vannressursloven, og tiltak som ikke reguleres av vannressursloven. Statsforvalteren har myndighet hvis det gjelder ekspropriasjonsinngrep for avløp og tiltak for vannforsyning som ikke er omfattet av vannressursloven. Hvis et tiltak for vannforsyning reguleres av vannressursloven, er myndigheten gitt til det forvaltningsorganet som gir konsesjon etter loven. Fra dette utgangspunktet er det gjort unntak hvis tiltaket «kan iverksettes uten konsesjon eller etter konsesjon fra kommunen». Da er det likevel statsforvalteren som har myndigheten.

Delegeringen foreslås videreført, men det foreslås å inkludere ikke bare det forvaltningsorganet som gir konsesjon, men også organ som har myndighet til å

godkjenne planer eller pålegge tiltak i samsvar med lov, forskrift eller vassdragskonsesjoner. For en nærmere begrunnelse vises det til redegjørelsen for tilsvarende delegering under i punkt 2.3.40. Det foreslås også å presisere at statsforvalteren bare kan *samtykke* til eiendomsinngrep, som for andre saker der myndigheten delegeres til statsforvalteren. Se forskriftsutkastet § 1 bokstav v.

2.3.39 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 48

Både Energidepartementet og Norges vassdrags- og energidirektorat har etter kgl.res. 27. juni 2003 nr. 794 myndighet til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep til fordel for «*Fjernvarmeanlegg*» etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 48. Delegeringen er ikke inkludert i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, uten at grunnen til det nå er kartlagt nærmere. Som vist til under andre punkter, kan det være uheldig at over- og underordnede organ i forskriften direkte delegeres den samme myndigheten i samme saker. Som det fremgår av alminnelig forvaltningsrett og forskriftsutkastet § 1 andre ledd, vil Energidepartementet som overordnet NVE, alltid selv kunne utøve myndigheten om det anses best. Energidepartementet foreslås derfor strøket. Se forskriftsutkastet § 1 første ledd bokstav w og § 1 andre ledd.

2.3.40 Myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 50 til nr. 54

Oreigningslova § 2 første ledd nr. 50 til nr. 54 åpner for eiendomsinngrep for ulike vann- og vassdragstiltak (herunder «*Senking av grunnvassnivået*», «*Vasskraftproduksjon*», «*Tiltak for Ferdsl og transport i vassdrag*», «*Tiltak til vern mot flom eller utrasing i vassdrag*» og «*Øvrige vassdragstiltak [...]*»). Delegeringene etter disse bestemmelsene har likelydende ordlyd og behandles derfor felles.

Etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 (slik den lyder etter endringene ved kgl.res. 6. november 2015 nr. 1266) er myndigheten til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 nr. 50 til 54 delegert slik:

«til det forvaltningsorgan som gir konsesjon etter lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann, eller som har myndighet til å godkjenne planer eller pålegge tiltak i medhold av gitte vassdragskonsesjoner, lov eller forskrift. For andre tiltak skal myndigheten ligge til statsforvalteren.».

I utgangspunktet ligger myndigheten til det forvaltningsorganet som gir konsesjon etter vannressursloven. Hvilket organ dette er, følger av kgl.res. 15. desember 2000 nr. 1270 om hvem som skal være vassdragsmyndighet etter vannressursloven, fastsatt med hjemmel i vannressursloven § 64. I tillegg ligger tilsvarende myndighet hos organer som ellers «har myndighet til å godkjenne planer eller pålegge tiltak i medhold av gitte vassdragskonsesjoner, lov eller forskrift». Dette tillegget ble tatt inn ved en endringsresolusjon i 2015 for å gi Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ekspropriasjonsmyndighet i de tilfellene der NVE fatter vedtak eller gir pålegg med hjemmel i eksisterende

vassdragskonsesjoner, lov eller forskrift, og tiltaket medfører behov for ekspropriasjon av tilleggsarealer, se foredraget til kgl.res. 6. november 2015 nr. 1266. Før endringen i 2015 lå kompetansen i disse tilfellene hos statsforvalteren (som generelt hadde myndighet der tiltaket kunne iverksettes uten konsesjon eller etter konsesjon fra kommunen).

For «andre tiltak» er det fortsatt statsforvalteren som har myndigheten. Statsforvalterens myndighet er med dette negativt avgrenset. Den foreslås videreført, men med to presiseringer. Den første presiseringen gjelder *når* statsforvalteren har myndighet. Den andre presiseringen gjelder *hva* statsforvalteren har myndighet til.

Oreigningslova § 5 første ledd åpner ikke for at Kongen kan delegere sin myndighet til å «gjera vedtak om eller gjeva samtykke til oreigningsinngrep» til en kommune, se punkt 2.1. Samtidig har kommuner myndighet til å gi konsesjon etter vannressursloven § 64 andre ledd, og de kan være vassdragsmyndighet etter vannressursloven, se kgl.res. 15. desember 2000 nr. 1270 om hvem som skal være vassdragsmyndighet etter vannressursloven. Hvis dette ses i sammenheng med delegeringene etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 50 til 54, kan det gi inntrykk av at kommunen i enkelte tilfeller har fått myndighet etter oreigningslova § 5 første ledd.

Uansett om kommunens myndighet etter vannressursloven er av en slik karakter at det er aktuelt med ekspropriasjon etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 50 til 54 eller ikke, kan dagens delegering gi et feilaktig inntrykk. Det foreslås derfor å presisere i delegeringen at kommunen ikke har myndighet til å ta stilling til ekspropriasjon, ved at det angis at statsforvalteren skal ha samtykkemyndigheten hvis kommunen gir konsesjon eller har slik myndighet som angitt.

Den andre foreslåtte presiseringen er å angi at statsforvalteren bare kan *samtykke* til eiendomsinngrep.

Se forskriftsutkastet § 1 bokstav x.

2.4 Det ansvarlige fagdepartements myndighet der departementenes direkte underordnede organer og statsforvalteren har fått delegert myndighet

Ved kgl.res. 15. april 1977 nr. 3 fikk statsforvalteren delegert myndighet etter oreigningslova § 5 til å samtykke til eiendomsinngrep etter en rekke nummer i oreigningslova § 2 første ledd. I resolusjonens andre ledd er det fastsatt hvilken myndighet det overordnede fagdepartementet har i de tilfeller der statsforvalteren har fått delegert myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep. Det samme fremgår nå også av kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1, der andre ledd første punktum lyder slik:

«Vedkommende fagdepartement har full myndighet som overordnet organ for så vidt myndighet til å gi samtykke til eiendomsinngrep er delegert til statsforvalteren».

Deretter følger en liste over hvilke departementer som anses for å være overordnet organ.

I andre ledd andre punktum står det deretter:

«Videre delegeres til de nevnte departementer å gjøre vedtak om eiendomsinngrep for så vidt myndighet til å gi samtykke er delegert til statsforvalter.»

Andre ledd innebærer at det aktuelle fagdepartementet har full kompetanse som overordnet organ til å samtykke til eiendomsinngrep i de tilfeller der statsforvalteren kan samtykke til eiendomsinngrep, og at det aktuelle fagdepartement også har kompetanse til selv å treffe vedtak om eiendomsinngrep (når staten er ekspropriant) i de tilfeller statsforvalteren kan samtykke til eiendomsinngrep.

Bestemmelsen foreslås nå også å slå fast det som ikke tidligere har vært uttrykt, men som følger av alminnelig forvaltningsrett når myndighet delegeres til departementenes direkte underliggende organer. Overordnede fagdepartement vil ha den samme myndigheten som delegeres til direktorat og tilsyn.

I tråd med alminnelige prinsipper om hva delegering innebærer, foreslås dette videreført, i tillegg til å utvides i samsvar med redegjørelsen over, men slik at listen over departementer som anses å være overordnet, fjernes. Det skyldes at lister som den, fort blir utdatert. Det å fjerne listen gjør også systemet mer fleksibelt. Hvilket departement som er ansvarlig fagdepartement, følger av Kongens arbeidsfordeling mellom departementene, se nærmere om dette i merknaden til den foreslåtte bestemmelsen i punkt 9 nedenfor.

Se forskriftsutkastet § 1 andre ledd.

2.5 Myndighet til å avslå søknader om ekspropriasjon

Kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 tredje ledd fastsetter i dag at det tidligere Fiskeridepartementet kan avslå søknader om tillatelse til ekspropriasjon. Det lyder slik:

«Fiskeridepartementet bemyndiges til å avgjøre søknader om tillatelse til ekspropriasjon etter § 2 i lov av 23. oktober 1959 om oreigning av fast eiendom for såvidt søknaden blir å avslå (kgl.res. 9. juni 1961).»

Ordlyden gir det tidligere Fiskeridepartementet myndighet til å avslå søknader om ekspropriasjon etter § 2. Myndigheten er ikke begrenset til situasjoner hvor Fiskeridepartementet er ansvarlig fagdepartement. Myndigheten antas i dag å ligge hos Nærings- og fiskeridepartementet.

Det stilles spørsmål om dette er en regel som bør videreføres. Hvis myndigheten til å gjøre vedtak om eller samtykke til eiendomsinngrep ikke er delegert, forbereder det ansvarlige fagdepartementet saken, mens Kongen avgjør den. Det kan være ressursbesparende hvis et departement kan avslå åpenbare avslag, men

det er ikke klart hvorfor ett fagdepartement skal ha denne myndigheten på generelt grunnlag.

Hvis man skal videreføre en slik regel, er det mest nærliggende at det departementet som forbereder saken, også er det departementet som kan avslå en søknad. Departementene bør i så fall neppe kunne avslå enhver søknad på sitt felt, slik at det da bør fastsette nærmere kriterier for når departementene i så fall skal kunne avslå.

Bestemmelsen foreslås likevel etter en helhetsvurdering opphevet, men det er ønskelig med høringsinstansenes syn på om det er et behov for eller ønskelig å videreføre en slik adgang på enkelte områder. Hvis det siste er tilfelle, ber vi om bidrag til hvordan en slik regel best utformes for saksfeltet.

2.6 Ikke adgang til videredelegeringer

En bestemt forutsetning i forbindelsen med det opprinnelige delegeringsvedtaket i kgl.res. 2. juni 1960 om lovens ikrafttredelse mv. var at den myndigheten som ble delegert med hjemmel i oreigningslova § 5, ikke skulle kunne delegeres videre med mindre noe annet ble uttrykkelig sagt, se blant annet Justisdepartementets foredrag til resolusjonen (NL 1960 2. avd. side 384) og rundskriv oktober 1987 om oreigningslova (G-0110) side 17.

Realiteten har imidlertid blitt en noe annen. I senere resolusjoner har det i en viss grad blitt åpnet for at den delegerte myndigheten kan delegeres videre, og på enkelte områder synes myndigheten videredelegert også uten at det uttrykkelig er åpnet for det. I tilfeller der myndighet blir videredelegert uten at det opprinnelige delegeringsvedtaket endres eller oppheves, kan det være vanskelig å vite hvem som egentlig har myndigheten. Dette gjelder særlig hvis videredelegeringen ikke er kunngjort. Det bidrar til uklarheter vi nå ønsker å unngå.

For å sikre at forskriften gir uttrykk for hvem som reelt sett har myndighet til å vedta eller samtykke til ekspropriasjon, foreslås en bestemmelse om at myndigheten som er delegert i forskriften, ikke kan delegeres videre. Når Kongen kan delegere sin myndighet, må han også kunne delegere den med den begrensningen at mottakeren ikke kan delegere myndigheten videre.

Begrensningen innebærer at dersom myndigheten skal legges til andre organer enn det som er fastsatt i forskriften, må den kongelige resolusjonen som vi nå foreslår å fastsette, endres. Hvis det altså er ønskelig å delegere myndigheten videre nedover i forvaltningshierarkiet eller til andre organ enn det som vil bli fastsatt med denne forskriften, må det fremmes en kgl.res. om å endre forskriften. Endringsforskriften kan da plassere myndigheten, for eksempel adgangen til å samtykke til ekspropriasjon, til det nye organet man ønsker skal ha myndigheten. Hvilket departement som er nærmest til å fremme en slik resolusjon, vil avhenge av saken. Se forskriftsutkastet § 1 fjerde ledd.

I behandlingen av en *enkeltsak* kan det tenkes at Kongen har gitt departementet myndighet til å fatte vedtak med det samme innholdet som Kongen selv har gjort, i tilfeller der Kongens vedtak er bortfalt etter oreigningslova § 16. Det ligger utenfor det forskriften regulerer.

At et gitt organ har myndighet til å vedta eller samtykke til oreigningsinngrep, innebærer ikke at organet selv må foreta alle nødvendige kartlegginger og utredninger som kreves forut for vedtaket eller samtykket. Et departement vil kunne samle informasjon fra et underliggende organ, eventuelt be organet om bistand til kartlegging og vurdering av om et vedtak eller et samtykke til ekspropriasjon er ønskelig eller ikke. Det organet som har myndigheten, er likevel ansvarlig for at saken er tilstrekkelig opplyst og utredet, og organet må selv fastsette vedtaket.

3 Hvem som kan være ekspropriant etter oreigningslova § 3

3.1 Innledning

Oreigningslova § 3 har regler om hvem som kan gis rett til å gjøre oreigningsinngrep – være ekspropriant – etter oreigningslova § 2. Etter loven er det først og fremst staten, kommuner og fylkeskommuner som kan få en slik rett, se oreigningslova § 3 første ledd første punktum. Dersom andre skal gis en slik rett, må det fastsettes av Kongen i statsråd etter oreigningslova § 3 første ledd første punktum. I oreigningslova § 3 første ledd andre og tredje punktum er det presisert hva som kan fastsettes i forskrift. Flere av ekspropriasjonsformålene som er opplistet i oreigningslova § 2 første ledd, er av en slik karakter at bare stat, kommuner eller fylkeskommuner kan tenkes å ekspropriere. Da er det ikke aktuelt å gi andre en slik rett, se Ot.prp. nr. 43 (1957) side 26.

Det er gitt nærmere regler om hvem som kan være ekspropriant i blant annet kgl.res. 2. juni 1960 om lovens ikrafttredelse mv. del III, som senere er endret en rekke ganger. I Lovdatas base omtales resolusjonen som «forskrift 2. juni 1960 nr. 2 i medhold av oreigningslovens § 3 om rett til å foreta eiendomsinngrep». I det følgende omtales resolusjonen som *kgl.res. 2. juni 1960 nr. 2*.

Betydningen av oreigningslova § 3 og resolusjonen skal ikke overdrives. Reglene setter grenser for hvem som kan være ekspropriant, men innebærer ingen begrensning i hvem eksproprianten eventuelt kan ekspropriere til fordel for. I forarbeidene til oreigningslova er det forutsatt at stat eller kommune vil kunne ekspropriere for etterpå å overdra den eksproprierte eiendommen til en privat virksomhet eller person som skal drive virksomheten, jf. Ot.prp. nr. 43 (1957) side 26-27.

3.2 Nærmere om hvem som kan være ekspropriant

3.2.1 Tiltak der bare stat eller (fylkes)kommune kan være ekspropriant

Det er bare staten eller en (fylkes)kommune som kan gis ekspropriasjonsrett etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 22, 23, 25, 26, 34, 36, 37, 38, 39, 41, 43, 46, 49 og 55. Dette følger av oreigningslova § 3 sammenholdt med resolusjonene fastsatt med hjemmel i bestemmelsen. Se gjennomgåelsen under av numrene i oreigningslova § 2 første ledd.

3.2.2 Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 5

I tillegg til staten og (fylkes)kommunene har Norsk Rikskringkasting ekspropriasjonsrett etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 5 om «*Kringkasting*», jf. kgl.res. 2. juni 1960 nr. 2. Retten til å ekspropriere foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 2 bokstav a.

3.2.3 Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 10

Lokalt havnevesen ved havnestyret har rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 10 om «*Fyrstell*», jf. kgl.res. 2. juni 1960 nr. 2. I havne- og farvannsloven fra 2019 er, i tillegg til kommunene, «eier og operatør av en havn» subjekter etter loven. Formuleringen i forskriften foreslås endret i tråd med det, se forskriftsutkastet § 2 bokstav b.

3.2.4 Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 17

Rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 17 om «*Jarnveg, sporveg, kabelbane og hengjebane*» er gitt «til den som innehar eller meddeles konsesjon på den bane eller bilrute som inngrepet skal foretas til fordel for», jf. forskrift 2. juni 1960 nr. 2. Det foreslås videreført, men slik at «konsesjon» erstattes med «godkjenning». Dagens regelverk bruker «tillatelse», men på nynorsk må det bli godkjenning, se forskriftsutkastet § 2 bokstav c.

3.2.5 Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 18

Rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 18 om «*Bilrutedrift*» er gitt «til den som innehar eller meddeles konsesjon på den bane eller bilrute som inngrepet skal foretas til fordel for», jf. forskrift 2. juni 1960 nr. 2. Det foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 2 bokstav d.

3.2.6 Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 23

Etter resolusjonen 2. juni 1960 nr. 2 kan en «trygdekasse» gis rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 23 om «*Kontorrom for det offentlege*».

Trygdekasser (senere trygdekontorer) forekommer ikke lenger. Etter sammenslåingen av Trygdeetaten med Aetat ved opprettelsen av Nav i 2006, ble

trygdekontorene erstattet av statlige og kommunale Nav-kontorer. Stat, kommuner og fylkeskommuner har i kraft av loven allerede rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 23, noe som gir hjemmel for ekspropriasjon til kontorrom for det offentlige. Delegeringen foreslås opphevet.

3.2.7 Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 24

Innehavere av apotekbevilling kan gis rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 24 om «*Apotek*», jf. kgl.res. 2. juni 1960 nr. 2.

Ved innføringen av ny apoteklov, lov 2. juni 2000 nr. 39 om apotek, ble ordningen med apotekbevilling erstattet med et todelt konsesjonssystem som skiller mellom tillatelse til å eie apotek – apotekkonsesjon – og tillatelse til å drive apotek – driftskonsesjon, se apotekloven § 1-4. Delegeringen foreslås videreført, men slik at det nå reflekteres at retten skal knyttes til apotekkonsesjonen, se forskriftsutkastet § 2 bokstav e.

3.2.8 Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 27

Fylkesfiskarlag og jordbruks-, skogbruks- og handelssamvirkelag er gitt rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 27 om «*Samyrketiltak*», jf. kgl.res. 2. juni 1960 nr. 2. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 2 bokstav f.

3.2.9 Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 31

Etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 31 kan det eksproprieres til fordel for «*Bustadbygging eller å få eigar- eller bruksrett til tuft som det står hus på når huseigaren ikkje eig grunnen*».

Boligbyggelag, borettslag og aksjeselskaper som én eller flere kommuner til sammen eier mer enn 50 prosent av aksjekapitalen i og som har til formål å fremme boligbygging, kan gis rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 31, jf. kgl.res. 2. juni 1960 nr. 2. Samme sted fremgår det at også andre kan gis ekspropriasjonsrett til boligbygging, men da bare til «stiftelse, endring, overføring eller avløsning av servitutt». I Justisdepartementets foredrag til resolusjonen er det presisert at private ikke bør kunne ekspropriere *eiendomsrett eller bruksrett* til tomter for nybygging (NL 2. avd. side 387).

Av resolusjonen 2. juni 1960 nr. 2 fremgår det videre at enhver også kan gis ekspropriasjonsrett for «*erverv av eiendomsrett eller bruksrett til grunn som eksproprianten har huset sitt stående på*». Denne siste delen knytter seg til andre alternativ i oreigningslova § 2 første ledd nr. 31 (om «*å få eigar- eller bruksrett til tuft som det står hus på når huseigaren ikkje eig grunnen*»).

Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 2 bokstav g.

3.2.10 Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 35

Boligbyggelag og borettslag kan gis rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 35 om «*Barneheim, barnehage, leikeplass og liknande for born*», jf. kgl.res. 2. juni 1960 nr. 2. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 2 bokstav h.

3.2.11 Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 40

Skytterlag tilsluttet Det frivillige Skyttervesen kan gis rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 40 om «*Skytebane*», jf. kgl.res. 2. juni 1960 nr. 2. Delegeringen foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 2 bokstav i.

3.2.12 Tiltak etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 44

Etter kgl.res. 2. juni 1960 nr. 2 kan «Institutt for atomenergi» gis rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 44 om «*Atomverk*». Instituttet heter i dag Institutt for energiteknikk (IFE), men reaktordriften som de tidligere drev, er avviklet. Norsk nukleær dekommisjonering (Nnd) overtar nå ansvaret for atomanleggene og arbeidet med lagring, behandling og deponering av avfallet etter driften. Det følger av det at Nnd da er den som skal gis rett til å foreta eiendomsinngrep (være ekspropriant). Det er vurdert om IFE fortsatt en tid også bør ha slik myndighet, men i og med ekspropriasjonssaker tar en viss tid, er det lite aktuelt at IFE skal ha behov for å sette i gang en slik sak nå. Myndigheten foreslås derfor bare lagt til Nnd. Nnd er et fullt ut statlig organ, slik at det alt følger av oreigningslova § 3 at organet kan gjøre inngrep etter lovens § 2. Det er derfor ikke grunn til å angi Nnd i forskriftens § 2, slik det har vært nødvendig å angi IFE, som er en stiftelse og dermed ellers ikke kunne vært ekspropriant.

3.2.13 Tiltak der «enhver» kan være ekspropriant

Foruten staten og (fylkes)kommunene kan «enhver» gis rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 11, 19, 20, 21, 28, 29, 30, 32, 33, 42, 45, 47, 48, 50, 51, 52, 53, og 54. Dette følger i hovedsak av kgl.res. 2. juni 1960 nr. 2, men også av forskrift 8. juli 1983 nr. 1250 om rett til å foreta eiendomsinngrep og forskrift 14. juli 1989 nr. 565 om hvem som kan få rett til å foreta eiendomsinngrep etter lov om oreigning av fast eiendom.

Delegeringene foreslås videreført, se forskriftsutkastet § 2 bokstav j.

4 Saksbehandlingsregler med hjemmel i oreigningslova § 29

4.1 Innledning

Etter oreigningslova § 29 kan Kongen gi utfyllende forskrifter til gjennomføringen av loven, blant annet om søknaders form og innhold og om saksbehandlingen.

I kgl.res. 2. juni 1960 om lovens ikrafttredelse mv. del VII er det gitt slike utfyllende bestemmelser med hjemmel i oreigningslova § 29. I Lovdatas base har denne delen av resolusjonen betegnet «forskrift 2. juni 1960 nr. 4 i medhold av oreigningslovens § 29». I det følgende omtales den som *forskrift 2. juni 1960 nr. 4*.

De reglene i forskrift 2. juni 1960 nr. 4 som fortsatt har en funksjon, foreslås videreført med enkelte språklige forenklinger, mens de øvrige reglene foreslås opphevet.

4.2 Nærmere om reglene og departementets forslag

4.2.1 Nummer 1 om forsøk på minnelig løsning

Forskrift 2. juni 1960 nr. 4 nummer 1 lyder:

«Før samtykke til eiendomsinngrep blir søkt, og før spørsmålet om inngrep for statens rekning blir tatt opp, bør det i alminnelighet være gjort forsøk på å komme til minnelig ordning.»

Av bestemmelsen fremgår det at det i alminnelighet bør være gjort forsøk på minnelig løsning *før* det søkes om samtykke til ekspropriasjon. Dette gjelder også der staten er ekspropriant, slik at det underordnede organet som tar opp spørsmålet om ekspropriasjon, bør forsøke å få til en minnelig ordning før saken forelegges det organet som har avgjørelsesmyndigheten. Dette forutsetter imidlertid at organet som tar opp spørsmålet om inngrep, er kompetent til å forhandle på statens vegne om en minnelig ordning – noe som er bakgrunnen for forbeholdet «i alminnelighet», se Justisdepartementets foredrag til den kongelige resolusjonen 2. juni 1960 (NL 2 avd. side 390 til 391). I foredraget samme sted fremgår det videre at forbeholdet også er ment å omfatte tilfeller der det på forhånd er åpenbart at et forsøk på en minnelig løsning ikke kan føre frem, eksempelvis der eieren er ukjent, eller der det ville volde urimelig forsinkelse. Det er med andre ord grunn til å forsøke å få til en minnelig løsning i alle tilfeller der det er en viss mulighet for at forhandlinger kan føre frem, se også Justisdepartementets rundskriv oktober 1987 (G-0110) om oreigningsloven side 41.

Alt i oreigningslova § 12 andre ledd første punktum fremgår det at partene «kan verta oppmoda om å freista få til ei minneleg semje». Bestemmelsen innebærer at det organet som avgjør ekspropriasjonssøknaden, kan pålegge partene å prøve å oppnå en minnelig ordning, se Ot.prp. nr. 43 (1957) på side 32.

Verken lov- eller forskriftsbestemmelsen er ment som et absolutt krav om at minnelig løsning skal søkes oppnådd, se blant annet ovennevnte forarbeider, Rt. 1999 side 513 og Justisdepartementets foredrag til den kongelige resolusjonen 2. juni 1960 (NL 2 avd. side 390 til 391). I foredraget er det uttalt:

«Videre skal en gjøre merksam på at om det ikke har vært gjort forsøk på minnelig ordning som er foreslått, vil dette ikke få virkning for gyldigheten av et eventuelt vedtak

om eller samtykke til eiendomsinngrep. Forholdet blir altså det samme som etter den nevnte regel i § 12, jfr. Ot.prp nr. 43 (1957) s. 31 annen spalte.»

Det kan stilles spørsmål om det er behov for bestemmelsen i forskrift 2. juni 1960 nr. 4, i tillegg til bestemmelsen i oreigningslova § 12 andre ledd første punktum. Forskriftsbestemmelsen kan på den annen side ivareta et litt annet behov, ved at den gjelder hva som forventes av ekspropriasjonssøkeren i forkant av ekspropriasjonssøknaden. Mens oreigningslova § 12 andre ledd første punktum knytter seg til forvaltningsorganets behandling av fremsatte søknader om eiendomsinngrep, gjelder forskriftsbestemmelsen forholdene *forut for* søknadsbehandlingen, og den retter seg direkte mot partene. At forskriftsbestemmelsen med dette tjener et noe annet formål er også lagt til grunn i merknadene til bestemmelsen i foredraget til resolusjonen, der det blant annet er uttalt:

«I § 12 annet ledd er det sagt at det organ som skal avgjøre saken, kan be partene forsøke å få til minnelig ordning. Dette bør imidlertid være forsøkt før søknad blir sendt inn, for å unngå unødig ekspedisjon og arbeide.»

Det er likevel grunn til å anta at i de fleste tilfellene der det er mulig å få til en minnelig løsning, vil det også være i ekspropriantens egen interesse å søke å få til det så tidlig som mulig. Det vil spare eksproprianten for tid, noe som for mange ofte også vil være penger. Problemene skissert i forarbeidene synes slik sett noe overdrevet. Bør-regler kan heller ikke helt ansees som regler i rettslig forstand, og er noe vi normalt unngår. Erfaringen viser at det dessuten kan være vanskelig å forklare grunn- og rettighetshavere hvordan bestemmelsen skal forstås, når den som søker om ekspropriasjon, ikke har noen plikt etter bestemmelsen.

Selv om det kan tenkes tilfeller der forskriftsbestemmelsen vil kunne gi eksproprianten en påminnelse om at det er ønskelig med en minnelig løsning og at den bør søkes så tidlig som mulig og før en søknad om ekspropriasjon, vil en forenkling av reglene være ønskelig. I og med forskriften i liten grad tilfører noe som ikke alt er oppnådd med loven og det er uklart hva som følger av bestemmelsen, foreslås det ikke å videreføre den.

4.2.2 Nummer 2 om forberedende saksforberedelser

Av oreigningslova § 12 fremgår det at saken skal være best mulig opplyst før det treffes vedtak om eller gis samtykke til eiendomsinngrep. Videre er det blant annet presisert at det skal innhentes uttalelser fra visse sakkyndige organer mv., og fra den eller de som rammes av inngrepet, se henholdsvis første og andre ledd.

I utgangspunktet er det avgjørelsesorganet som skal forberede saken og innhente de nødvendige uttalelsene. Det vil først skje etter at en ekspropriasjonssøknad er kommet inn til organet, eller etter at et underordnet organ har forelagt spørsmålet for avgjørelsesorganet (ved spørsmål om inngrep for statens regning). Ved statlige og kommunale ekspropriasjoner fastsetter imidlertid forskrift 2. juni 1960 nr. 4 nummer 2 at *eksproprianten* skal gjøre denne saksforberedelsen, og at uttalelsene

skal innhentes *før* søknaden sendes eller før saken forelegges det organet som har avgjørelsesmyndigheten. Bestemmelsen lyder:

«Før en kommune, trygdekasse, et lokalt havnevesen eller Norsk Rikskringkasting sender inn søknad om samtykke til eiendomsinngrep, eller før det blir tatt opp spørsmål om inngrep for statens rekning, skal det foreligge uttalelser etter reglene i § 12 første og annet ledd, og de gitte uttalelsene skal være vedlagt saken når den sendes inn til avgjørelse.»

Det synes hensiktsmessig at slike sakkyndige uttalelser mv. i størst mulig grad innhentes på forhånd, og det antas at en slik plikt til forberedende saksbehandling kan pålegges generelt overfor det offentlige. Det foreslås derfor å videreføre det generelle utgangspunktet, men at det er tilstrekkelig å rette plikten til det offentlige. Av litt ulike årsaker strykes de særlige subjektene som til nå er angitt, men vi ber om innspill hvis noen likevel skulle mene det er nødvendig å angi spesifikke subjekter. Se forskriftsutkastet § 4.

4.2.3 Nummer 3 om foreleggelse for relevante departementer og begrensninger i statsforvalterens myndighet

Forskrift 2. juni 1960 nr. 4 nummer 3 består av to ledd. Første ledd lyder:

«Før det blir gjort vedtak om eller gitt samtykke til eiendomsinngrep, skal saken i alminnelighet være forelagt til uttalelse for de departementer hvis saksområde inngrepet berører. Frarår et av departementene inngrepet, kan vedtak om det bare treffes av Kongen.»

Første ledd første punktum fastsetter *når* saker skal forelegges berørte departementer, og det supplerer oreigningslova § 12 første ledd om hvilke instanser som skal høres. Hvis et departement fraråder inngrepet, kan bare Kongen fatte vedtak om det. Etter andre punktum fungerer derved regelen som en begrensning i den myndigheten som måtte være delegert etter oreigningslova § 5. Det kan stilles spørsmål ved det hensiktsmessige i at sakene løftes opp i hierarkiet og bort fra de som Kongen ellers har ment skal behandle sakene, og de som har erfaringen med å behandle dem. Delegeres myndigheten, vil det være fordi man anser det best å løse saken på dette nivået, og med de kravene til utredning og koordinering mellom departementer og den underliggende forvaltningen for øvrig som følger av utredningsinstruksen, synes det generelt sett å være lite behov for å løfte saker til Kongen, slik denne regelen legger opp til.

I arbeidet med denne forskriften er det lagt et betydelig arbeid i å avklare hvem som har myndighet til hva. For å få klargjort det best mulig, er myndigheten i noen tilfeller begrenset og i andre tilfeller delt mellom aktuelle departementer. Noe delegert myndighet er trukket tilbake, fordi flere departementer / andre organ er sentralt involvert i saker som en ekspropriasjon vil gjelde. Dess flere potensielle konflikter som er løst slik forskriften nå utformes, dess mindre behov er det for regelen. Regelen er dessuten uklar på flere punkter, og legger opp til mer saksbehandling enn det som vil følge av utredningsinstruksen. Den vil dels overlappe med føringene i utredningsinstruksen. Det vil i seg selv skape uklarhet

som det er grunn til å unngå, og som vil forlenge saksbehandlingstiden unødig. Utredningsinstruksen er ment å være den grunnleggende føringen om forvaltningens saksforberedelse, og det er ikke grunn til å supplere/avvike fra den med mindre særlige forhold gjør seg gjeldene.

Nummer 3 andre ledd lyder:

«Samtykke til eiendomsinngrep kan ikke gis av statsforvalteren i medhold av delegering i saker som skal legges frem for statsforvalteren etter oreigningslova § 12 første ledd annet punktum. Det samme gjelder når saken vedrører forhold over fylkesgrensene eller reiser betydelige prinsipielle problemer. Saken sendes i begge tilfelle med statsforvalterens uttalelse til vedkommende departement til avgjørelse.»

Også denne regelen fungerer som en begrensning av delegeringen etter oreigningslova § 5. I visse tilfeller skal saken løftes opp fra statsforvalteren til det ansvarlige departement som avgjør saken.

Det foreslås ikke å videreføre første ledd. Utredningsinstruksen ivaretar i dag mye av behovet for å regulere plikten til avklaringer mellom departementer og forvaltningsorgan. Det bes spesielt om innspill til den foreslåtte opphevelsen og om det som følge av den, er grunn til å vurdere om noen ytterligere delegeringer mv. bør trekkes tilbake.

Bestemmelsen i andre ledd om begrensninger i statsforvalterens myndighet foreslås videreført og plasseres som § 1 tredje ledd i forskriften.

4.2.4 Nummer 4 om saksomkostninger

Oreigningslova § 15 inneholder regler om hvem som skal bære omkostningene ved en ekspropriasjonssak. Myndigheten til å ta avgjørelser om sakskostnader i saker der det ikke blir avholdt skjønn, og i saker om forskuddsdekning av sakskostnader, er delegert gjennom forskrift 2. juni 1960 nr. 4. Reglene ble endret i 2023 og lyder:

«a. Vedtak om dekning av utgifter i saker etter oreigningslova § 15 andre ledd tredje punktum og tredje ledd andre punktum skal treffes av det organet som behandler eller har behandlet selve ekspropriasjonssaken. Dersom et organ både er ekspropriant og kan treffe ekspropriasjonsvedtaket i saken, skal spørsmålet om dekning av motpartens utgifter behandles av statsforvalteren.

b. Blir vedtaket i ekspropriasjonssaken påklaget, skal klageinstansen avgjøre spørsmålet om dekning av utgifter. Er statsforvalteren klageinstans i en sak som nevnt i bokstav a andre punktum, skal spørsmålet om dekning av motpartens utgifter avgjøres av en annen statsforvalter.

c. Dersom Kongen behandler ekspropriasjonssaken, skal spørsmålet om sakskostnader avgjøres av det departementet som saken hører under.

d. For øvrig gjelder reglene i forvaltningsloven kapittel VI for saker om klage over vedtak om dekning av utgifter i ekspropriasjonssak etter oreigningslova § 15.»

Tidligere var det Justis- og beredskapsdepartementet som avgjorde spørsmålet om saksomkostninger dersom det ikke ble avholdt skjønn. Det er nå endret til det organ som behandler selve ekspropriasjonssaken. Dersom samme organ både er ekspropriant og kan treffe ekspropriasjonsvedtaket i saken, skal spørsmålet om dekning av motpartens utgifter behandles av statsforvalteren. Bokstav c fastsetter en særregel for tilfellene der Kongen behandler ekspropriasjonssaken, altså der den avgjøres i statsråd.

Reglene foreslås videreført med noen mindre språklige justeringer. Se forskriftsutkastet § 6.

4.2.5 Nummer 5 om forundersøkelser

Forskrift 2. juni 1960 nr. 4 nummer 5 lyder:

«Statsforvalter er klageinstans for vedtak som treffes av lensmann eller politimester etter § 4. Industridepartementet er klageinstans for vedtak som treffes av bergmester etter § 4.»

Regelen knytter seg til oreigningslova § 4, som gir rett til å foreta forhåndsundersøkelser på en eiendom som vurderes ekspropriert. Det følger av lovens § 4 første ledd tredje punktum at «[l]øyve til å gjera førehandsundersøkingar vert gjeve av den styremakt Kongen fastset».

Regelen i forskriften nummer 5 forutsetter at myndigheten til å beslutte forhåndsundersøkelser etter oreigningslova § 4 første ledd tredje punktum er delegert til henholdsvis lensmann eller politimester og bergmester. Delegeringen ble gjort i forbindelse med det opprinnelige delegeringsvedtaket i 1960, og fremgår av kgl.res. 2. juni 1960 om lovens ikrafttredelse mv. del IV, som lyder:

«Rett til å gi tillatelse etter § 4 legges til lensmannen på landet og til politimesteren i byene. I forhold til lov om bergverksdrift av 14. juli 1842 og lov 21. mars 1952 om avståing av grunn m. v. til drift av ikke-mutbare mineralske forekomster, jfr. oreigningslovens § 30 nr. 1 og 31, skal likevel retten tilligge bergmesteren i vedkommende distrikt».

Delegeringen synes ikke å finnes i Lovdatas base.

Av forarbeidene til oreigningslova fremgår det at departementet anså det tungvint, upraktisk og unødvendig om kompetansen til å gi tillatelse til forundersøkelser skulle ligge hos det organet som gir samtykke til eller vedtar eiendomsinngrepet, og at departementet mente myndigheten heller burde legges til en lokal myndighet, se Ot.prp. nr. 43 (1957) side 24. Dette var bakgrunnen for at myndigheten ble lagt til lensmann og politimester.

Delegeringen til bergmesteren var på sin side begrunnet i behovet for særlig bergteknisk og geologisk kyndighet i de aktuelle sakene, se punkt IV i Justisdepartementets foredrag til den kongelige resolusjonen 2. juni 1960 (NL 2 avd. side 388 til 389).

Det har vært flere politi- og lennsmannsreformer siden delegeringen ble gitt i 1960, og det kan stilles spørsmål om delegeringen skal videreføres med oppdaterte betegnelser på lokalt politi.

Et alternativ er å legge myndigheten i de generelle sakene til statsforvalteren i første hånd, som allerede har flere oppgaver etter oreigningslova. Politiet har i utgangspunktet ingen ytterligere oppgaver etter oreigningslova. Hvis myndigheten flyttes til statsforvalteren, legges myndigheten til organ som alt har erfaring som myndighet i flere sakstyper etter oreigningslova. Det vil også innebære at fagdepartement for det fagområdet som ekspropriasjonssaken gjelder, blir klageorgan. Det kan stilles spørsmålet om det bør unngås, selv om det bare er snakk om å gi samtykke til forhåndsundersøkelser. Problemstillingen bør likevel ikke være avgjørende for hvor myndigheten mest hensiktsmessig legges.

Når det gjelder den opprinnelige delegeringen til bergmesteren, er det spørsmål om det i dag er behov for å fastsette en delegering til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard i de tilfellene det er spørsmål om forundersøkelser i anledning eiendomsinngrep etter lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralske ressurser (mineralloven). Den tidligere loven 14. juli 1842 om bergverksdrift og loven 21. mars 1952 om avståing av grunn m.v. til drift av ikke-mutbare mineralske forekomster er opphevet, og bergmesterembetet er ikke lenger i bruk. Myndigheten som lå til bergmesteren, ligger nå til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF), som forvalter mineralloven. Mineralloven har egne regler om forundersøkelser i kapittel 2, 3 og 4 for å kartlegge om en mulig forekomst er aktuell å utvinne. Så langt mineralloven gir adgang til å utføre tilsvarende forundersøkelser som etter oreigningslova § 4, og undersøkelsene gir tilstrekkelig grunnlag også for å vurdere en påtenkt ekspropriasjon, vil det ikke være behov for å søke om en egen tillatelse etter § 4. Er ikke det tilfellet, vil § 4 kunne ha selvstendig betydning også for forhåndsundersøkelser før mineralutvinning etter mineralloven.

Det samme vil også kunne være tilfelle etter andre særlover, uten at det utdypes nærmere her.

Regelen i oreigningslova § 4 synes ellers å kunne være aktuell der det er spørsmål om ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter til *foredling*, jf. mineralloven § 37 andre ledd bokstav c og § 38 andre ledd b. Reglene om leting og undersøkelser etter mineralloven vil ikke da kunne brukes som hjemmel for å avklare om en eiendom kan egne seg til et slikt formål. Det er likevel ikke behov for at DMF behandler spørsmål om forundersøkelser etter oreigningslova i slike tilfeller.

Det foreslås på denne bakgrunn at myndigheten til å gi tillatelse til forhåndsundersøkelse etter oreigningslova § 4 gis til statsforvalteren – og at myndigheten gjelder generelt – men det foreslås ikke å videreføre særregelen om delegeringen til bergmesteren.

Det foreslås heller ikke å gjøre regelen generell for ulike særlover, men vi ber om høringsinstansenes eventuelle innspill. Hvis det er ytterligere saksfelt der det er ønskelig med egne hjemler for tillatelser til forhåndsundersøkelser, kan det

vurderes regulert særskilt av det ansvarlige fagdepartementet på et senere tidspunkt.

Uansett vil en hjemmel i § 4 utgjøre en mulighet for forhåndsundersøkelser innen restkategoriene som ikke er regulert særskilt.

Når det er statsforvalteren som har myndigheten, er det aktuelle fagdepartementet innenfor det fagområdet som ekspropriasjonssaken gjelder, klageorgan.

Særregelen i forskrift 2. juni 1960 nr. 4 nummer 5 om hvem som er klageinstans, kan dermed styrkes.

I forskriftsutkastet her er delegeringen til statsforvalteren etter oreigningslova § 4 foreslått plassert i § 3, sammen med delegeringen etter § 25 første ledd, se punkt 6.2.

4.2.6 Nummer 6 om underretning til berørte kommuner

Forskrift 2. juni 1960 nr. 4 nummer 6 lyder:

«Dersom vedtak som gjelder eiendomsinngrep eller samtykke til eiendomsinngrep, berører kommunale interesser, skal underretning om vedtaket sendes vedkommende kommune eller kommuner.»

Det følger av regelen at kommunen skal underrettes om vedtak som «berører kommunale interesser». Den foreslås videreført, men det foreslås å slå den sammen med reglene i nummer 7 og 8, se punktene 4.2.7 og 4.2.8 nedenfor. Regelen er plassert i forskriftsutkastet § 7 første ledd.

4.2.7 Nummer 7 om kommunens klageadgang

Forskrift 2. juni 1960 nr. 4 nummer 7 lyder:

«Vedtak som gjelder eiendomsinngrep eller samtykke til eiendomsinngrep, kan påklages av en kommune etter reglene i forvaltningslovens kap. VI når saken direkte gjelder kommunen eller kommunen har rettslig klageinteresse. Rettslig klageinteresse anses her alltid å foreligge når vedtaket berører en større personkrets i kommunen eller allmenne interesser som naturlig varetas av kommunen.»

Regelen fastsetter hvilke eiendomsinngrep kommunen kan klage på, og den foreslås videreført. Presiseringen av hva som regnes som rettslig klageinteresse i siste punktum, foreslås tatt ut fordi det som fremgår av presiseringen, klart må sies å ligge innenfor regelen i første punktum. Regelen foreslås plassert sammen med reglene i nummer 6 og 8, se punktene 4.2.6 og 4.2.8. Reglene er plassert i forskriftsutkastet § 7 andre ledd.

4.2.8 Nummer 8 om fylkeskommunene

Forskrift 2. juni 1960 nr. 4 nummer 8 lyder:

«Bestemmelsene i nr. 6 og 7 gjelder tilsvarende for vedkommende fylkeskommune.»

Bestemmelsen gir fylkeskommunene de samme rettighetene som kommunene har etter nummer 6 og 7 i forskriften. Den foreslås videreført og slått sammen med

reglene i nummer 6 og 7, se punktene 4.2.6 og 4.2.7. Reglene er plassert i forskriftsutkastet § 7 andre ledd.

5 Justering av årlige erstatninger fastsatt med hjemmel i oreigningslova § 23

Etter oreigningslova § 22 kan erstatningen for ekspropriasjon enten være en engangserstatning eller en årlig erstatning. Hvis det er gitt en årlig erstatning, følger det av oreigningslova § 23 at denne skal reguleres. I første punktum står det at «[å]rleg vederlag skal prøvast på nytt kvart 5. år etter rettingsreglar som Kongen fastset i riksråd». Dette er det gitt regler om i forskrift 7. desember 1984 nr. 1957 om justering av årlige erstatninger fastsatt med hjemmel i oreigningslova.

Det materielle innholdet i reglene foreslås videreført. I dag består forskrift 7. desember 1984 nr. 1957 av fem paragrafer, som foreslås samlet til én uten at det er ment å innebære noen realitetsendringer. Se forskriftsutkastet § 5.

Forskrift 7. desember 1984 nr. 1957 har i § 3 regler om hvordan årlige erstatninger som forfalt første gang før 1. januar 1980, skal justeres. Denne regelen har ikke lengre praktisk betydning, og den foreslås opphevet.

6 Andre delegeringer etter oreigningslova

6.1 Samtykke til allmannastevning etter oreigningslova § 20

Oreigningslova § 20 åpner for allmannastevning, som innebærer at «namnet åt eigar og rettshavar ikkje vert teke med i stemnemålet til skjøn, og at dei saksøkte ikkje treng verta tilsagde på vanleg måte», jf. første punktum. Samme sted står det at det er «Kongen – eller styringsorgan med fullmakt etter § 5» som kan gi samtykke til allmannastevning.

Alternativet «styringsorgan med fullmakt etter § 5» innebærer at organet som vedtar eller samtykker til ekspropriasjon, også kan samtykke til allmannastevning.

I tillegg har Energidepartementet fått delegert myndighet etter denne bestemmelsen. I delegeringsvedtak fastsatt ved kgl.res. 6. april 2001 nr. 389 slås det fast at «Kongens myndighet etter lov av 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom § 20 [...] delegeres til Energidepartementet.»

Etter vedtakets ordlyd har Energidepartementet på generelt grunnlag fått delegert Kongens myndighet etter bestemmelsen. Formuleringen er ikke begrenset til områder der Energidepartementet er ansvarlig departement. En slik generell delegering har neppe vært meningen. Konsesjonsmyndighet etter vassdragsreguleringsloven er Kongen, og samtykke til ekspropriasjon gis som hovedregel i samme resolusjon. I de situasjonene er det ikke behov for å delegere myndigheten.

I noen tilfeller kan et slikt samtykke til ekspropriasjon som Kongen har gitt, falle bort etter oreigningslova § 16 – fordi det ikke er krevd skjønn innen ett år. Har

Kongen da i samtykkevedtaket, gitt departementet myndighet til å fornye vedtaket (det vil si vedta det samme som Kongen alt har vedtatt), er det noe annet enn det forskriften regulerer.

Energidepartementet kan ellers samtykke til allmannastevning direkte i medhold av loven der departementet har fått delegert myndighet etter oreigningslova § 5 (og der departementet er ansvarlig fagdepartement i saker der statsforvalteren har myndighet). Energidepartementet skal i 2017 ha fått delegert myndigheten etter § 20 bare i saker *etter vassdragsreguleringsloven*. Delegeringen er (ved en inkurie?) ikke kunngjort, men foredraget i resolusjonen er tilgjengelig på Lovdata under referansen 15. desember 2017 nr. 2034. Søknader om allmannastevning kommer av ulike grunner ofte etter at konsesjonen og ekspropriasjonstillatelsen er gitt. For å unngå at slike saker i tilknytning til en sak Kongen alt har behandlet, igjen må løftes til Kongen, delegeres Energidepartementet myndighet etter § 20 i saker etter vassdragsreguleringsloven.

Oppsummert foreslås det å oppheve den generelle delegeringen, men at det i den nye samleforskriften gis en begrenset delegering etter § 20 til Energidepartementet til å behandle saker etter vassdragsreguleringsloven. Se forskriftsutkastet § 3 andre ledd.

6.2 Samtykke til forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25

Oreigningslova § 25 åpner for at det kan gis samtykke til forhåndstiltredelse av det som skal eksproprieres. Det er «Kongen – eller styringsorgan med fullmakt etter § 5» som gir slikt samtykke. Alternativet «styringsorgan med fullmakt etter § 5» innebærer etter sin ordlyd at organet som gjør vedtak om eller samtykker til ekspropriasjon, også kan gi samtykke til forhåndstiltredelse.

I tillegg er myndigheten etter bestemmelsen delegert til både Kommunal- og distriktsdepartementet og Energidepartementet.

Kongens myndighet er delegert Kommunal- og distriktsdepartementet når inngrepet skjer med hjemmel i plan- og bygningsloven, se kgl.res. 15. juni 2012 nr. 524. Det følger samme sted at Kommunal- og distriktsdepartementet kan delegerer myndigheten videre til statsforvalteren. Kommunal- og distriktsdepartementet delegerte i brev 20. desember 2013 myndigheten videre til statsforvalteren.

Det foreslås å legge myndigheten direkte til statsforvalteren. Som beskrevet tidligere i høringsnotatet, vil ansvarlig fagdepartement etter alminnelig forvaltningsrett ha full myndighet som overordnet organ, slik at det beste er å unngå å angi Kommunal- og distriktsdepartementet i bestemmelsen. Det foreslås imidlertid som i § 1 andre ledd, å presisere prinsippet også i denne sammenhengen.

Kgl.res. 6. april 2001 nr. 389, se punkt 6.1 ovenfor, slår fast at «Kongens myndighet etter lov av 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom § 20

og § 25 [...] delegeres til Energidepartementet.» Samme spørsmål oppstår her som for delegeringen etter § 20, slik det er beskrevet i punkt 6.1. Energidepartementet har etter vedtakets ordlyd på generelt grunnlag fått delegert Kongens myndighet. Den er ikke begrenset til områder der Energidepartementet er ansvarlig fagdepartement. Heller ikke for § 25 er det grunn til å tro at det har vært meningen. Det vises også her til at Energidepartementet kan gi samtykke til forhåndstiltredelse direkte med hjemmel i loven i saker der departementet har fått delegert myndighet etter oreigningslova § 5. Men også søknader om forhåndstiltredelse kommer av ulike grunner ofte etter at konsesjonen og ekspropriasjonstillatelsen er gitt. For å unngå at også slike saker i tilknytning til en sak Kongen alt har behandlet, på nytt må løftes til Kongen, delegeres Energidepartementet myndighet også etter § 25 i saker etter vassdragsreguleringsloven.

Oppsummert foreslås det å oppheve den generelle delegeringen, men at det i den nye samleforskriften gis en begrenset delegering til Energidepartementet etter § 25 til saker etter vassdragsreguleringsloven. Se forskriftsutkastet § 3 andre og tredje ledd.

7 Videredelegeringer

For å sikre at videredelegeringer ikke blir opprettholdt, foreslås det, som det fremgår av forskriftsutkastet og merknadene til ikrafttredelsen og opphevingen av andre forskrifter og delegeringer, at forskriften her opphever alle videredelegeringer. Et sentralt mål med denne forskriften er å gi en samlet oversikt over hvem som har myndighet etter oreigningslova. Å oppheve videredelegeringene samlet vil da være en effektiv måte som både er tidsbesparende for alle departementene, og som vil sikre at alle videredelegeringer faktisk blir opphevet.

Videredelegeringer som det ikke har vært krav om at skal kunngjøres, er vi kjent med at kan være vanskelig for departementene å finne frem til, særlig hvis det er lenge siden de ble fastsatt. Det er uansett viktig at departementene tar kontakt med sine underordnede organer og forsikrer seg om at de ikke fortsetter å fatte vedtak som om de har en myndighet som ikke vil bli videreført med forskriften her.

Delegeringen ved kgl.res. 15. desember 2017 nr. 2034, som ikke skal ha blitt kunngjort, oppheves uansett for ordens skyld gjennom samleforskriften.

Se forskriftsutkastet § 9.

8 Økonomiske og administrative kostander

I sum antas forslaget til en ny samleforskrift til oreigningslova å bidra til økonomiske og administrative besparelser.

Forslaget innebærer i hovedsak en videreføring av gjeldende rett. De endringene som foreslås, går først og fremst ut på å forenkle og klargjøre gjeldende forskrifter

og delegeringer, noe som vil gjøre fagområdet klarere og lettere tilgjengelig enn i dag. En slik forenkling og klargjøring vil kunne føre til mindre ressursbruk i en rekke saker. Det å samle også forhistorien til reglene og de endringene som er gjort siden 1960, vil forenkle alle brukernes, både private og offentlige organers, oversikt på feltet, og det igjen antas å gi effektiviseringer. At delegeringene og forskriftene samles og gjøres mer tilgjengelige og enklere å forstå, kan også bidra til å styrke tilliten til at saksbehandlingen er i tråd med reglene, og til at vedtaket er innholdsmessig riktig og fattet av et organ med nødvendig personell kompetanse. Dette kan i sin tur føre til færre klager.

Forslaget innebærer at statsforvalteren på noen få felt vil få noen flere saker. Det gjelder myndigheten til å samtykke til forhåndsundersøkelser etter oreigningslova § 4, se punkt 4.2.5. Det antas å være relativt få saker, men vi ber om mulige innspill til hvilket omfang det kan være snakk om. Et annet tilfelle er delegering av myndighet etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 17 til å ekspropriere til veggfester til kontaktledning for trikk. Det vil bare gjelde få statsforvalterne der det er trikk, det vil si i Oslo, Trondheim og Bergen.

Det foreslås på den annen side også å oppheve delegeringer til statsforvalteren, for eksempel myndigheten til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til ekspropriasjon til varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg, se punkt 2.3.15. Det antas å gjelde et merkbart antall saker, og det vil ikke være adgang til å legge oppgaven tilbake til statsforvalterne uten at det legges frem for Kongen. Det vil dermed begrense usikkerheten om mulig fremtidig belastning på statsforvalterne. Ansvarlig fagdepartement vil få en klar oppfordring til å se på spørsmålet, om det skulle bli foreslått å endre delegeringsvedtaket. Delegeringen har også gitt opphav til noe uklarhet, som nå vil unngås – med den tidsbesparelse det kan innebære. Slik vi forstår det, foreligger det ingen oversikt over hvor mange slike saker statsforvalterne i dag behandler, for eksempel årlig. Det er derfor ønskelig med informasjon fra statsforvalterne om arbeidsbelastningen, for eksempel antall saker som behandles, forberedelser av klagesaker eller annen informasjon om omfanget.

Samlet sett har vi så langt ingen grunn til å vurdere at forskriften vil gi en økning i den samlede belastningen for statsforvalterne. De begrensede justeringene som forskriften vil medføre, antas å kunne håndteres innenfor gjeldende budsjetter.

9 Merknader til de enkelte bestemmelsene i ny oreigningsforskrift

Til § 1

Første ledd gir en samlet oversikt over hvem som har fått delegert myndighet til å gjøre vedtak om eller samtykke til eiendomsinngrep etter oreigningslova § 2, med hjemmel i § 5. Dette er i hovedsak en videreføring av gjeldende delegeringer i

kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 første ledd. For en nærmere gjennomgåelse av delegeringene og bakgrunnen for forslagene vises det til punkt 2.3. Her skal bare to forhold kommenteres.

Det er presisert i delegeringene at statsforvalteren bare kan samtykke til eiendomsinngrep. Videre er like delegeringer et stykke på vei samlet. Se bokstav y, som inneholder en liste over eiendomsinngrep som statsforvalteren kan samtykke til.

Andre ledd omhandler det ansvarlige fagdepartementets myndighet i de sakene der statsforvalteren har fått delegert myndighet etter første ledd. Bestemmelsen viderefører blant annet reglene i kgl.res. 2. juni 1960 nr. 1 andre ledd. I tillegg uttrykkes det nå eksplisitt at det også vil gjelde når myndigheten legges til direktorat eller tilsyn. Reglene i andre ledd er nærmere omtalt i punkt 2.4.

Andre ledd første punktum fastsetter at ansvarlig fagdepartement har full myndighet når direktorat, tilsyn eller statsforvalteren har fått delegert myndighet etter første ledd. Det innebærer at det aktuelle departementet kan samtykke til eiendomsinngrep i samme utstrekning som statsforvalteren. Til forskjell fra gjeldende bestemmelse er det ikke presisert hvilket departement som er ansvarlig i de enkelte sakene. Hvilket departement som er ansvarlig fagdepartement på de ulike områder, følger av Kongens arbeidsfordeling mellom departementene. Er det tross denne fordelingen tvil om hvilket departement som skal ha myndigheten, legges det vekt på hvem som er nærmest fagområdet og hvem som har ansvaret for omkringingliggende lovgivning. I siste instans kan det måtte avklares mellom departementene eller av Kongen. Er det likevel tvil, kan det på sikt vurderes å få fastsatt i forskriften hvem som skal ha myndigheten.

Andre ledd andre punktum fastsetter at hvis statsforvalteren kan samtykke til eiendomsinngrep, har ansvarlig fagdepartement myndighet til å gjøre vedtak om eiendomsinngrep. Dette innebærer at når staten er ekspropriant, og statsforvalteren kunne gitt samtykke til et slikt inngrep, fastsetter departementet vedtak i saken.

Tredje ledd er en videreføring av forskrift 2. juni 1960 nr. 4 (i medhold av oreigningslova § 29) nummer 3 andre ledd, se punkt 4.2.3. *Første punktum* begrenser statsforvalterens myndighet til å samtykke til eiendomsinngrep i visse situasjoner, og er en videreføring av forskriftens nummer 3 andre ledd første og andre punktum. Statsforvalteren kan blant annet ikke samtykke hvis saken «vedkjem fleire fylke». Dette er ment som en språklig forenkling av formuleringen «vedrører forhold over fylkesgrensene», som er slik regelen lyder i dag.

I *tredje ledd andre punktum* avklares det at departementet skal ta stilling til spørsmålet, hvis statsforvalteren ikke har myndighet. Dette er en videreføring av forskrift 2. juni 1960 nr. 4 (i medhold av oreigningslova § 29) nummer 3 andre ledd siste punktum.

Fjerde ledd fastsetter en ny bestemmelse om at de delegeringene som er gitt etter forskriften § 1 første ledd, ikke kan delegeres videre. Regelen er viktig og er ment

å sikre at forskriften nå og i tiden fremover fortsetter å gi et samlet uttrykk for hvem som reelt sett har myndighet til å vedta eller samtykke til ekspropriasjon. Bakgrunnen for reglene er nærmere beskrevet i punkt 2.6.

Til § 2

Paragrafen regulerer hvem som kan være ekspropriant etter oteigningslova § 3. Dette er en videreføring av kgl.res. 2. juni 1960 nr. 2 med enkelte språklige forenklinger og oppdateringer. Paragrafen er nærmere beskrevet i punkt 3.

Til § 3

Første ledd delegerer Kongens myndighet etter oteigningslova § 4 første ledd tredje punktum om samtykke til forhåndsundersøkelser til statsforvalteren. Delegeringen er ny og erstatter den tidligere delegeringen etter kgl.res. 2. juni 1960 om lovens ikrafttredelse mv. del IV til lensmannen på landet og politimesteren i byene, som fremgikk indirekte av regelen i nummer 5 i forskrift 2. juni 1960 nr. 4 (i medhold av oteigningslova § 29). Se nærmere om dette i punkt 4.2.5.

Andre ledd gir Energidepartementet myndighet til å samtykke til at eierens og rettighetshavers navn ikke blir tatt med i en stevning om skjønn etter oteigningslova § 20 og til å avgjøre saker om forhåndstiltredelse etter oteigningslova § 25 første ledd i saker etter vassdragsreguleringsloven. Regelen er en innsnevring av dagens generelle delegering til Energidepartementet, men samtidig en videreføring av en delegering fra 2017 som ikke har blitt kunngjort. Se nærmere om dette i punkt 6.1 og 6.2.

Tredje ledd gir Kommunal- og distriktsdepartementet myndighet til å avgjøre saker om forhåndstiltredelse etter oteigningslova § 25 første ledd i saker etter plan- og bygningsloven. Regelen er i hovedsak en videreføring av delegeringen i kgl.res. 15. juni 2012 nr. 524, men med den innskrenkningen at adgangen til å delegere myndigheten videre til statsforvalteren er tatt ut, se nærmere om dette i punkt 6.2.

Fjerde ledd presiserer det samme som fremgår av § 1 andre ledd om ansvarlig fagdepartements myndighet som overordnet departement og hvordan det skal opptre om det velger å bruke sin myndighet.

Til § 4

Paragrafen gir regler om det offentliges plikt til å bidra til den forberedende saksforberedelser når det er en kommune, fylkeskommune eller staten som er ekspropriant. Bestemmelsen viderefører i hovedsak reglene i forskrift 2. juni 1960 nr. 4 (i medhold av oteigningslova § 29) nummer 2, med enkelte språklige forenklinger. Paragrafen er omtalt i punkt 4.2.2.

Første punktum pålegger (fylkes)kommunene å innhente slike uttalelser som omhandlet i oteigningslova § 12 første og andre ledd fra visse sakkyndige organer mv. og fra de(n) som inngrepet vil ramme, før det sendes inn søknad om

ekspropriasjon. Et statlig organ som tar opp spørsmål om ekspropriasjon på statens regning har den samme plikten til å innhente slike uttalelser. I det siste tilfellet skal de forberedende saksforberedelsene foretas av vedkommende underordnede myndighet eller organ før saken sendes inn til det departementet som har avgjørelsesmyndigheten.

Andre punktum presiserer at de innhentede uttalelsene skal være vedlagt saken når den sendes inn til avgjørelse.

Til § 5

Paragrafen regulerer justeringen av årlige erstatninger fastsatt etter oreigningslova § 22 jf. § 23. Paragrafen samler og viderefører de reglene i forskrift 7. desember 1984 nr. 1957 (om justering av årlige erstatninger fastsatt i medhold av oreigningsloven) som fortsatt er relevante. Det er gjort enkelte språklige forenklinger fra gjeldende bestemmelser, men det er ikke tilsiktet materielle endringer. Paragrafen er omtalt i punkt 5.

Første punktum slår fast at en årlig erstatning for ekspropriasjonsinngrep skal justeres hvert femte år. Det viderefører gjeldende forskrifts § 1.

Andre punktum har regler om hvordan justeringen skal gjøres første gang. Dette viderefører den samme forskriftens § 2 første punktum og § 4.

Tredje punktum fastsetter hvordan erstatningen skal justeres etter første gang. Dette er en videreføring av § 2 siste punktum i gjeldende forskrift.

Til § 6

Paragrafen gir regler om hvem som avgjør sakskostnadsspørsmål i enkelte saker om ekspropriasjon etter oreigningslova § 15 andre ledd tredje punktum og tredje ledd andre punktum, se punkt 4.2.4.

Bestemmelsen er en videreføring av reglene i forskrift 2. juni 1960 nr. 4 (i medhold av oreigningsloven § 29) nummer 4, slik de lyder etter endringen i 2023 (ved forskrift 17. februar 2023 nr. 217 om endring i forskrift 2. juni 1960 nr. 4 i medhold av oreigningslovens § 29). Det er gjort enkelte språklige justeringer, men det er ikke tilsiktet noen realitetsendring.

Til § 7

Paragrafen gjelder ekspropriasjonsinngrep som rammer kommunale og fylkeskommunale interesser, og den samler og viderefører reglene i forskrift 2. juni 1960 nr. 4 (i medhold av oreigningslova § 29) nr. 6, 7 og 8. Det er foretatt noen språklige endringer, men de er ikke ment å innebære noen forskjell i rettstilstanden. Paragrafen er omtalt i punktene 4.2.6, 4.2.7 og 4.2.8.

Første ledd fastsetter at kommunen og fylkeskommunen skal underrettes om at det er gjort vedtak om eller gitt samtykke til eiendomsinngrep som berører deres interesser. Dette er en videreføring av forskriften angitt over, nummer 6 og 8.

Andre ledd regulerer når kommuner og fylkeskommuner kan klage på et eiendomsinngrep, og viderefører gjeldende forskrift nummer 7 og 8.

I gjeldende forskrift er det uttrykkelig presisert at rettslig klageinteresse alltid anses å foreligge når vedtaket berører en større personkrets i (fylkes)kommunen eller allmenne interesser som naturlig varetas av (fylkes)kommunen. Denne presiseringen er tatt ut som overflødig, uten at det tilsiktes noen realitetsendringer.

Til § 8

Paragrafen fastsetter at Politidirektoratet er klageinstans over statsforvalterens avgjørelser av søknader fra skytterlag tilsluttet Det frivillige skyttervesen om samtykke til ekspropriasjon til skytebanegrunn etter oreigningslova § 2 nr. 40. Regelen er en videreføring av forskrift 19. oktober 1984 nr. 1800 tredje ledd. Bestemmelsen er omtalt i punkt 2.3.33.

Til § 9

Paragrafen opphever alle videredelegeringer. Det vil være vanskelig å finne fram til alle, fordi det ikke er noen plikt til å kunngjøre departementenes delegeringer, og erfaring viser at departementenes oversikter over egne delegeringer ikke alltid er like gode. En slik samlet oppheving vil sikre at videredelegeringene faktisk blir opphevet, og det vil uansett være effektivt idet det vil spare departementene for et betydelig kartleggingsarbeid. Det er som nevnt hensikten at slike videredelegeringer ikke skal videreføres. Er det ønske om videredelegering eller en annen endring i delegeringene, må hvert departement ta det opp som en endring av delegeringene i forskriften her, en endring som må gjøres ved kgl.res.

10 Forslag til samleforskrift til oreigningslova

Forskrift til oreigningslova (oreigningsforskrifta)

Fastsett ved kgl.res. XX. mnd. 2025 nr. XX med heimel i oreigningslova §§ 3, (4, 5) og 29 og forvaltningsloven § 28 fjerde ledd.

§ 1 Delegering av mynde til å gjere vedtak om eller å gje samtykke til oreigningsinngrep

Kongen delegerer sitt mynde til å gjere vedtak om eller å gje samtykke til oreigningsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd

- a. nr. 1 til Barne- og familiedepartementet for gravplassar
- b. nr. 2 til Kunnskapsdepartementet
- c. nr. 4 til Kultur- og likestillingsdepartementet
- d. nr. 5 til Kultur- og likestillingsdepartementet
- e. nr. 7 til Samferdselsdepartementet
- f. nr. 13 til Justis- og beredskapsdepartementet
- g. nr. 15 til Forsvarsdepartementet for å utvide og drifte eksisterande anlegg
- h. nr. 17 til Jernbanedirektoratet for å utvide og drifte eksisterande og å etablere vedtekne statlege jernbanar, og til statsforvaltaren til å samtykke til oreigningsinngrep for å drifte, utvide og etablere andre vedtekne sporbundne transportmiddel og til veggfester for kontaktleidning for trikk
- i. nr. 19 til Noregs vassdrags- og energidirektorat
- j. nr. 20 til Energidepartementet
- k. nr. 21 til Nærings- og fiskeridepartementet og til Forsvarsdepartementet for tiltak som gjeld militære anlegg, militære forbodsområde eller andre område til bruk for forsvarssektoren
- l. nr. 23 til Statsbygg
- m. nr. 27 til Landbruks- og matdepartementet for samvirketiltak til jordbruk, skogbruk eller handel
- n. nr. 29 til Landbruks- og matdepartementet for velte- og opplagsplass til skogvyrke og til det forvaltningsorganet som gjev konsesjon etter vannressursloven for fløytetiltak som krev konsesjon, men til statsforvaltaren til å samtykke til oreigningsinngrep når fløytetiltak kan settast i verk utan konsesjon eller etter konsesjon frå kommunen
- o. nr. 30 til Landbruks- og matdepartementet
- p. nr. 32 til Nærings- og fiskeridepartementet
- q. nr. 34 til Kultur- og likestillingsdepartementet
- r. nr. 35 til Barne- og familiedepartementet for leikeplass og liknande institusjonar som høyrer inn under dette departementet, og til Kunnskapsdepartementet for barnehage
- s. nr. 37 til Miljødirektoratet

- t. nr. 43 til Landbruks- og matdepartementet
- u. nr. 45 til Energidepartementet og same mynde til Noregs vassdrags- og energidirektorat så langt det gjeld å etablere rørleidningar for å overføre og distribuere naturgass med anlegg som høyrer til, slik som anlegg for å forsyne og lagre naturgass og sikringsfelt for slike, som er regulerte av naturgassloven
- v. nr. 47 til det forvaltningsorganet som gjev konsesjon for vassforsyningstiltak som er regulert av vannressursloven, eller som har mynde til å godkjenne planar eller pålegge tiltak i samsvar med lov, forskrift eller vassdragskonsesjonar, men til statsforvaltaren til å samtykke til oreigningsinngrep der slike tiltak kan setjast i verk utan konsesjon, eller der det er kommunen som gjev konsesjon eller har slikt mynde som nemnt, og til avløp og vassforsyningstiltak som ikkje er omfatta av vannressursloven
- w. nr. 48 til Noregs vassdrags- og energidirektorat
- x. nr. 50 til 54 til det forvaltningsorganet som gjev konsesjon etter vannressursloven, eller som har mynde til å godkjenne planar eller pålegge tiltak i samsvar med lov, forskrift eller vassdragskonsesjonar, men til statsforvaltaren til å samtykke til oreigningsinngrep for andre tiltak og for tiltak der det er kommunen som gjev konsesjon eller har slik mynde som nemnt
- y. nr. 3, 10, 11, 12, 18, 25, 28, 31, 33, 36, 38, 39 og 42 til statsforvaltaren til å samtykke til oreigningsinngrep, og nr. 40 til statsforvaltaren til å samtykke til oreigningsinngrep for skyttarlag tilslutta Det frivillige Skyttervesen.

Det ansvarlege fagdepartementet har fullt mynde som overordna organ der direktorat, tilsyn eller statsforvaltaren har mynde etter første ledd. Dersom statsforvaltaren kan samtykke til oreigningsinngrep etter første ledd, har det ansvarlege fagdepartementet mynde til å gjere vedtak om oreigningsinngrep. Skal eit departement bruke myndet sjølv, skal det tydeleg informere om det til det underordna organet og dei saka gjeld.

Statsforvaltaren kan ikkje samtykkje til oreigningsinngrep dersom saka skal leggjast fram for statsforvaltaren etter oreigningslova § 12 første ledd andre punktum, vedkjem fleire statsforvaltarar eller reiser vesentlege prinsipielle spørsmål. Statsforvaltaren skal då sende saka og si vurdering til departementet, som avgjer om det skal gjevast samtykke til oreigningsinngrepet.

Mynde etter forskrifta her kan ikkje delegerast vidare.

§ 2 Kven som har rett til å gjere oreigningsinngrep etter oreigningslova § 3

Kongen gjev mynde til å gjere eignedsinngrep etter oreigningslova § 2 første ledd

- a. nr. 5 til Norsk rikskringkasting AS
- b. nr. 10 til eigaren og operatøren av ei hamn

- c. nr. 17 til den som har eller får godkjenning til ein jarnveg, sporveg, kabelbane eller hengjebane som inngrepet er til fordel for
- d. nr. 18 til den som har eller får konsesjon til ei bilrute som inngrepet er til fordel for
- e. nr. 24 til den som har apotekkonsesjon etter apotekloven
- f. nr. 27 til fylkesfiskarlag og til jordbruks-, skogbruks- og handelssamvirkelag
- g. nr. 31 til bustadbyggjelag, burettslag, aksjeselskap ein eller fleire kommunar til saman eig meir enn 50 prosent av aksjekapitalen i og som skal fremje bustadbygging, og til andre så langt det gjeld å stifte, endre, overføre eller avløyse servituttar eller til å erverve eigedomsrett eller bruksrett til grunn når en huseigar ikkje eig grunnen huset står på
- h. nr. 35 til bustadbyggjelag og burettslag
- i. nr. 40 til skyttarlag tilslutta Det frivillige Skyttervesen
- j. nr. 11, 19, 20, 21, 28, 29, 30, 32, 33, 42, 45, 47, 48, 50, 51, 52, 53 og 54 til kvar og ein.

§ 3 Delegering av mynde etter oreigningslova §§ 4 og 25

Kongen delegerer sitt mynde etter oreigningslova § 4 første ledd til statsforvaltaren.

Kongen delegerer sitt mynde etter oreigningslova § 20 og § 25 første ledd til Energidepartementet så langt det er ei sak etter vassdragsreguleringsloven.

Kongen delegerer sitt mynde etter oreigningslova § 25 første ledd til statsforvaltaren så langt det gjeld saker etter plan- og bygningsloven.

Det ansvarlege fagdepartementet har fullt mynde som overordna organ der statsforvaltaren har mynde etter første og tredje ledd. Skal eit departement bruke myndet sjølv, skal det tydeleg informere om det til statsforvaltaren og dei saka gjeld.

§ 4 Private og offentlege plikter før sak om oreigning

Før ein kommune eller fylkeskommune søkjer om samtykke til oreigningsinngrep, eller før det blir sett fram spørsmål om oreigning på staten si rekning, skal kommunen, fylkeskommunen eller det statlege organet innhente uttale etter oreigningslova § 12 første og andre ledd. Uttalene skal følgje med saka når ho blir sendt til avgjerd.

§ 5 Justering av årleg vederlag for oreigningsinngrep

Årlege vederlag for eit oreigningsinngrep skal automatisk justerast kvart femte år ut frå endringane i konsumprisindeksen. Ved første justering skal ein samanlikne årsgjennomsnittet for det siste kalenderåret i femårsperioden med indekstalet for det kalenderåret vederlaget vart rettskraftig fastsett, eller det året eigedomen vart teken over eller teken i bruk om det hende først. Deretter skal vederlaget justerast ved å samanlikne indekstalet for det siste kalenderåret i femårsperioden med det siste kalenderåret i førre femårsperiode.

§ 6 Søknad om å få dekt kostnader etter oreigningslova § 15 andre ledd

Vedtak om å dekkje kostnader i saker etter oreigningslova § 15 andre ledd tredje punktum og tredje ledd andre punktum skal gjerast av det organet som behandlar eller har behandla sjølve oreigningssaka. Dersom same organ både er oreignar og kan gjera vedtak om oreigningsinngrep i saka, skal statsforvaltaren behandle spørsmålet om å dekkje kostnadane til motparten.

Blir vedtaket i oreigningssaka påklaga, skal klageinstansen avgjere spørsmålet om å dekkje kostnadane. Er statsforvaltaren klageinstans i ei sak som nemnt i første ledd andre punktum, skal ein annan statsforvaltar avgjere spørsmålet om å dekkje kostnadane til motparten.

Dersom Kongen behandlar oreigningssaka, skal spørsmålet om sakskostnadar avgjerast av det departementet som saka høyrer under.

Forvaltningsloven kapittel VI gjeld elles for saker om klage over vedtak om å dekkje kostnadar etter oreigningslova § 15.

§ 7 Oreigningsinngrep som råkar kommunale og fylkeskommunale interesser

Råkar eit oreigningsinngrep kommunale eller fylkeskommunale interesser, skal kommunen eller fylkeskommunen få underretning om at det er gjort vedtak om eller gjeve samtykke til inngrepet.

Kommunar og fylkeskommunar har klagerett etter forvaltningsloven kapittel VI når eit vedtak om eller samtykke til eit oreigningsinngrep direkte gjeld kommunen eller fylkeskommunen, eller når kommunen eller fylkeskommunen har rettsleg klageinteresse.

§ 8 Klageinstans i saker om oreigning til skytebane

Politidirektoratet er klageinstans for vedtak frå statsforvaltaren etter søknad frå skyttarlag tilslutta Det frivillige Skyttervesen om samtykke til oreigningsinngrep til grunn for skytebane.

§ 9 Iverksetjing

Forskrifta tek til å gjelde straks.

Frå same tid blir desse forskriftene og delegeringane oppheva:

- forskrift 2. juni 1960 nr. 1 i medhold av oreigningslovens § 5 om rett til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep
- forskrift 2. juni 1960 nr. 2 i medhold av oreigningslovens § 3 om rett til å foreta eiendomsinngrep
- forskrift 2. juni 1960 nr. 4 i medhold av oreigningsloven § 29
- kongelig resolusjon 2. juni 1960 del II til VII
- kongelig resolusjon 15. april 1977 nr. 3 om delegasjon til fylkesmannen i oreigningssaker m.m.
- forskrift 8. juli 1983 nr. 1250 om rett til å foreta eiendomsinngrep etter oreigningsloven
- forskrift 19. august 1983 nr. 2150 om delegering av myndighet til fylkesmannen etter oreigningslovens § 5 til å gi oreigningsløyve etter lovens §

- forskrift 19. oktober 1984 nr. 1800 om delegering til fylkesmannen av myndighet til å gi samtykke til ekspropriasjon av grunn m.v. til skytebaner
- forskrift 7. desember 1984 nr. 1957 om justering av årlige erstatninger fastsatt i medhold av oreigningsloven
- forskrift 2. oktober 1987 nr. 776 om delegering av myndighet etter § 25 i oreigningsloven ved ekspropriasjon etter plan- og bygningsloven
- kongelig resolusjon 17. mars 1989 nr. 4286 om delegering av myndighet til Direktoratet for naturforvaltning etter oreigningslova § 2 nr. 37
- forskrift 14. juli 1989 nr. 565 om hvem som kan få rett til å foreta eiendomsinngrep etter lov om oreigning av fast eiendom
- kongelig resolusjon 8. mars 1991 nr. 138 om delegering av myndighet til Energidepartementet etter oreigningsloven
- kongelig resolusjon 27. juni 1997 nr. 646 om delegering av myndighet etter lov om oreigning av fast eiendom
- kronprinsregentens resolusjon 7. juli 2000 nr. 733 om delegering av myndighet til Energidepartementet etter lov om oreigning av fast eiendom § 2 første ledd nr. 19
- kongelig resolusjon 1. september 2000 nr. 883 om overføring av myndighet fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og handelsdepartementet etter oreigningslova § 2 nr. 33
- kongelig resolusjon 6. april 2001 om delegering av myndighet til Energidepartementet etter lov av 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom § 20 og § 25 samt delegering av myndighet i tilknytning til konsesjoner gitt etter lov av 15. mars 1940 nr. 3 om vassdragene
- kongelig resolusjon 21. mars 2003 nr. 348 om delegering av myndighet til Norges vassdrags- og energidirektorat etter lov om oreigning av fast eiendom § 2 nr. 45
- kongelig resolusjon 27. juni 2003 nr. 794 om delegering av myndighet til Energidepartementet og Norges vassdrags- og energidirektorat etter lov om oreigning av fast eiendom § 2 nr. 48
- kongelig resolusjon 15. juni 2012 nr. 524 om delegering av Kongens myndighet til å samtykke til forhåndstiltredelse etter § 25 i oreigningsloven ved ekspropriasjon etter plan- og bygningsloven
- kongelig resolusjon 15. desember 2017 nr. 2034 om delegering til Energidepartementet [ikke kunngjort?]
- alle videre delegeringar av mynde delegert etter oreigningslova